

MONITORING PRÍSTUPU VEREJNOSTI K SÚDNYM ROZHODNUTIAM

Občan, demokracia
a zodpovednosť

Monitoring prístupu verejnosti k súdnym rozhodnutiam

Autori/ky:	Kristína Babiaková, Peter Wilfing
Konzultantka:	Zuzana Fialová
Editorka:	Šarlota Puferová
Jazyková úprava:	Ľubica Trubíniová
Grafický design:	Julo Kotus
Obálka:	Julo Kotus
Tlač:	VÚP, Vydavateľstvo NOI, Bratislava
Počet výtlačkov:	180
ISBN:	978-80-89140-19-0
EAN:	9788089140190

Vydalo združenie **Občan, demokracia a zodpovednosť**

Ul. 29. augusta 38

811 09 Bratislava

www.oad.sk

v roku 2010, ako svoju 30. publikáciu

Prvé vydanie

Občan, demokracia a zodpovednosť © 2010

Táto publikácia bola vydaná ako súčasť projektu spolufinancovaného z Finančného mechanizmu EHP, Nórskeho finančného mechanizmu a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

Monitoring prístupu verejnosti k súdnym rozhodnutiam

Obsah.....	1
Opis problému.....	3
Ciele a priebeh monitoringu.....	5
Zistenia z monitoringu.....	10
Právne východiská monitoringu.....	12
Stručný právny komentár.....	18
• Komentár k procesnému postupu súdov.....	18
• Komentár k jednotlivým dôvodom pre nesprístupnenie rozhodnutí uvádzaným súdmi.....	19
Všeobecné závery a odporúčania.....	25
• Všeobecné závery monitoringu.....	25
• Odporúčania k sprístupňovaniu súdnych rozhodnutí.....	25
Informácia o združení Občan, demokracia a zodpovednosť.....	35

Monitoring prístupu verejnosti k súdnym rozhodnutiam

“Predpokladom verejnej kontroly nad uplatňovaním práva súdmi je znalosť konkrétnych konaní a rozhodnutí súdov a na ich základe vytváraná verejná mienka o kvalite uplatnenia práva súdmi.” (nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 28/96)

OPIS PROBLÉMU

Istý francúzsky sudca v 13. storočí argumentoval, prečo súdne rozhodnutia nemajú byť zdôvodňované a prečo dôvody súdnych rozhodnutí nemôžu byť verejne prístupné, nasledovne:

“Nebolo by dobré, aby ktokoľvek mohol obsah súdnych rozhodnutí posudzovať alebo povedať ‘to je či nie je podobné inému rozhodnutiu’... Pretože nikto nesmie poznať tajomstvo najvyšších súdov, ktoré nemajú nad sebou nikoho okrem vôle Božej, a ktoré niekedy rozhodujú proti slovám zákona alebo dokonca proti zákonu, a to z dôvodov, ktorým rozumejú len sudcovia a Boh... Tak sa tomu stane občas z dôvodov, ktoré nesmú byť formulované ani nikomu sprístupnené.”¹

Tento citát výstižne ilustruje vnímanie súdov pred niekoľkými storočiami, zároveň však zdôrazňuje úplne zásadný posun v postavení a úlohe súdov v súčasnosti. Súdny sú súčasťou a dokonca jedným zo základných pilierov demokratického zriadenia. Dnes je preto nemysliteľné, aby bolo postavenie súdov vnímané takýmto spôsobom.

V demokratickom štáte sú zdrojom moci občania a občianky. Súdny, na rozdiel od iných zložiek verejnej moci, trpia určitým “demokratickým deficitom”. Sudcovia a sudkyne sú totiž menovaní na Slovensku doživotne. Občania a občianky voči nim nemôžu vyvodiť zodpovednosť vo voľbách či prostredníctvom iného demokratického mechanizmu, ako to môžu urobiť voči reprezentantom či reprezentantkám zákonodarnej a výkonnej moci.

Na druhej strane však práve súdy majú v demokracii kľúčovú úlohu. Úlohou súdov je chrániť základné práva občanov a občianok, dohliadať na dodržiavanie ústavy a zákonov a strážiť tak princípy demokracie.

A to aj proti vôli ostatných zložiek moci a štátnych orgánov. Najmä ústavné súdy často rozhodujú o otázkach s významným politickým podtextom. Svojimi rozhodnutiami interpretujú všeobecne formulované ustanovenia ústavy a ústavné princípy, a tým často vlastne vytvárajú právo. Vzniká teda závažná otázka: kto bude “strážiť strážcov”?

Jediná možnosť, ako prekonať tento demokratický deficit, je verejné a transparentné rozhodovanie súdov, rovnako však aj presvedčivé, logické a racionálne odôvodňovanie súdnych rozhodnutí. Legitimita a autorita súdnictva v demokratickej spoločnosti nespočíva v tom, že štátna moc môže občanov donútiť rešpektovať súdne rozhodnutie, ale najmä v tom, že súdy poskytujú prijateľné, presvedčivé a racionálne dôvody pre svoje rozhodnutia, ktoré sú pre verejnosť akceptovateľné.²

Práve otvorená verejná diskusia o súdnych rozhodnutiach – rovnako ako ich kritika odbornou i širokou verejnosťou – je jednou z možností, ako môžu dostať súdy aj sudcovia a sudkyne spätnú väzbu zo strany verejnosti. Verejnosť ako “zákazník” súdnictva tak môže významne prispieť k zvýšeniu verejnej kontroly i uplatňovaniu zodpovednosti v súdnom systéme, čím sa následne zväčšuje tlak na spravodlivé a nestranné rozhodovanie súdov.

Verejná kontrola a verejná diskusia o súdnych rozhodnutiach je však možná len vtedy, ak je splnený základný predpoklad – že verejnosť má prístup k súdnym rozhodnutiam.

Prístup verejnosti k súdnym rozhodnutiam je jedným z aspektov základného práva na informácie. Právo na informácie je základným ústavným právom, bez ktorého nie je možná existencia skutočne demokratickej spoločnosti. Prístup občanov a občianok k informáciám je preto mimoriadne dôležitý aj v oblasti súdnej moci.

Všeobecne sa uznáva, že práve prístup verejnosti k súdnym rozhodnutiam umožňuje verejnú kontrolu nad výkonom súdnictva, zvyšuje predvídateľnosť

¹ Citované podľa Kühn, Z. – Baňouch, H.: O publikácii a citácii judikatury aneb proč je někdy judikatura jako císařovy nové šaty. Právní rozhledy, č. 13/2005, s. 484.

² Americký senátor D. Money povedal, že akceptuje rozhodnutie Najvyššieho súdu “presne do tej miery, do akej sa zakladá na zdravom rozume a do akej je zdôvodnené rozumnou logikou”, ale nie v tom prípade “keď porušuje zákony zdravého rozumu”, hoci sa mu ako občan napriek tomu musí podrobiť. Citované podľa Macedo, S.: Liberálne cnosti. Občianstvo, cnosť a spoločnosť v liberálnom ústavnom štáte. Bratislava: Archa, 1995.

súdneho rozhodovania a tým aj právnu istotu občanov a občianok, zvyšuje jednotnosť súdneho rozhodovania a zvyšuje zodpovednosť sudcov a sudkýň i celkovú dôveryhodnosť súdnictva. Prístup k súdnym rozhodnutiam je zároveň nevyhnutný preto, aby bolo možné analyzovať a študovať spôsob, akým súdy rozhodujú a aby v prípade negatívnych tendencií bolo možné vyvinúť legitímne úsilie tieto tendencie zmeniť (napr. vzdelávaním sudcov a sudkýň, komentovaním a kritizovaním súdnych rozhodnutí súdov).

Aktívne zverejňovanie rozhodnutí vrcholných súdov a sprístupňovanie rozhodnutí všetkých súdov na požiadanie je vo vyspelých demokratických krajinách štandardom. **Na Slovensku však stále existuje problém s prístupom k súdnym rozhodnutiam.**

V súčasnosti sa v Slovenskej republike od roku 2006 zverejňujú na internete anonymizované právoplatné rozhodnutia všetkých okresných a krajských súdov (na základe inštrukcie Ministerstva spravodlivosti SR o zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete). Toto zverejňovanie sa týka iba vybraných druhov prípadov z občianskoprávnej a obchodnoprávnej agendy. **Na internete sa nezverejňujú rozhodnutia súdov týkajúce sa iných druhov prípadov – napr. trestných vecí alebo súdnych konaní, v ktorých súdy preskúmavajú zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy.** Množstvo významných rozhodnutí krajských a okresných súdov závažne sa dotýkajúcich základných práv, sa teda na internete nezverejňuje.

Od roku 2008 začal na internete zverejňovať svoje rozhodnutia aj Najvyšší súd SR, ktorý by mal na internete zverejňovať všetky svoje rozhodnutia.

Zverejňovanie súdnych rozhodnutí na internete sa však netýka rozhodnutí, ktoré súdy vydali skôr, t. j. pred začatím zverejňovania. **Na internete nie sú zverejnené rozhodnutia krajských a okresných súdov, ktoré nadobudli právoplatnosť pred rokom 2006 a rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, ktoré nadobudli právoplatnosť pred rokom 2008.**

Je preto veľmi dôležité, aby súdy sprístupňovali tie súdne rozhodnutia, na ktoré sa nevzťahuje povinnosť zverejňovania na internete, aspoň na základe žiadosti.

Napriek tomu, že zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám (ďalej len "zákon o slobode informácií") v ustanovení § 11 ods. 1 písm. d) ukladá súdom sprístupňovať "informácie o rozhodnutí" súdu (a teda aj informácie o obsahu rozhodnutia – t. j. texty súdnych rozhodnutí), podľa doterajších skúseností **súdy túto zákonnú povinnosť často nerešpektujú.** Na žiadosti o sprístupnenie rozsudkov súdy niekedy

vôbec nereagujú, alebo žiadosti o sprístupnenie rozsudkov zamietajú, čím porušujú zákonnú povinnosť postupovať podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám.

S cieľom zmapovať situáciu týkajúcu sa prístupu verejnosti k súdnym rozhodnutiam v Slovenskej republike a následne prispieť k pozitívnym zmenám v tejto oblasti, rozhodlo sa združenie Občan, demokracia a zodpovednosť (pôsobiace do januára 2010 pod názvom Občan a demokracia) zrealizovať **monitoring toho, ako súdy sprístupňujú verejnosti meritórne súdne rozhodnutia na základe žiadosti o informácie.**

CIELE A PRIEBEH MONITORINGU

Monitoring bol zameraný na zistenie toho, aký je postoj krajských a okresných súdov k povinnosti sprístupňovať meritórne súdne rozhodnutia na základe žiadosti o informácie podanej podľa zákona o slobode informácií a aká na týchto súdoch prevláda prax.

Chceli sme konkrétne zistiť:

- či tieto súdy sprístupňujú súdne rozhodnutia na základe žiadosti o informácie,
- aké dôvody uvádzajú pre nesprístupnenie súdnych rozhodnutí, a zároveň
- či pri sprístupňovaní súdnych rozhodnutí alebo pri zamietaní žiadostí o informácie postupujú v súlade s procesným postupom stanoveným v zákone o slobode informácií.

Strategickým cieľom našej organizácie je prispieť k väčšej otvorenosti a vyššej kvalite fungovania súdnictva. Usilujeme sa preto dosiahnuť, aby všetky okresné a krajské súdy sprístupňovali všetky súdne rozhodnutia na žiadosť. V súlade s tým sme vytvorili metodológiu i výskumný plán monitoringu. Monitoring sa uskutočnil v dvoch fázach. V oboch sme monitoring vykonávali zasielaním žiadostí o sprístupnenie súdnych rozhodnutí, pričom súdne rozhodnutia sme požadovali sprístupniť buď vo forme fotokópie alebo elektronickej verzie (ďalej "sken") rozhodnutia.

Priebeh 1. fázy monitoringu

V súlade s výskumným plánom sa ako prvý uskutočnil monitoring, ktorého zámerom bolo skúmať, ako súdy reagujú na žiadosť o sprístupnenie rozhodnutia podanú jednotlivcami (tzv. bežnými občanmi či občiankami) a zmapovať a zozbierať dôvody, ktorými súdy zdôvodňujú nesprístupňovanie súdnych rozhodnutí. Podávané žiadosti o informácie v tejto fáze obsahovali iba základné zákonné náležitosti a neobsahovali právnu argumentáciu vysvetľujúcu, prečo by sa súdne rozhodnutie malo sprístupniť. Výstupom prvej fázy je súbor dôvodov, ktoré súdy uvádzajú pri nesprístupnení informácie na žiadosť občanov alebo občianok.

V spolupráci so študentkami práva boli náhodne vybrané spisové značky súdnych rozhodnutí všetkých okresných súdov (v počte 54) a krajských súdov (v počte 8) v Slovenskej republike. Pre každý súd bolo stanovené jedno konkrétne súdne rozhodnutie, o ktorého sprístupnenie sme požiadali.

Podané žiadosti o sprístupnenie rozhodnutí sa týkali rôznych oblastí rozhodovania súdov, aby bolo možné porovnať a zhodnotiť konanie súdov v rôznych

situáciách. Tretina žiadostí sa týkala sprístupnenia rozhodnutí týkajúcich sa občianskoprávných vecí (register "C" na okresných súdoch a "Co" na krajských súdoch), tretina žiadostí sa týkala obchodnoprávných vecí (register "Cb" na okresných súdoch a "Cbo" na krajských súdoch) a tretina žiadostí sa týkala trestnoprávných vecí (register "T" na okresných súdoch a "To" na krajských súdoch).

Tri žiadosti o informácie podané na krajské súdy sa týkali súdnych rozhodnutí vo veciach správneho súdnictva (preskúmavania zákonnosti rozhodnutí orgánov verejnej správy).

Žiadosti sa zároveň týkali rozhodnutí, ktoré nadobudli právoplatnosť v rôznom časovom období. 53 žiadostí sa týkalo rozhodnutí, ktoré mali nadobudnúť právoplatnosť pred 1. 12. 2005. 9 žiadostí sa týkalo rozhodnutí, ktoré nadobudli právoplatnosť po 1. 12. 2005, kedy už okresné aj krajské súdy mali povinnosť aktívne zverejňovať svoje rozhodnutia na internete, pričom išlo o konkrétne vybrané druhy rozhodnutí z občianskoprávnej a obchodnoprávnej agendy.

Prvá fáza monitoringu prebiehala v období od 10. 6. do 20. 7. 2009. Žiadosti na jednotlivé súdy boli zasielané v mene fyzických osôb. Spolu bolo podaných 62 žiadostí. Na každý súd bola zaslaná jedna žiadosť o sprístupnenie jedného rozhodnutia. Polovica žiadostí o informácie bola odoslaná poštou a polovica bola odoslaná elektronicke na e-mailovú adresu súdu.

Anna Nováková, Zvedavá 34, 021 45 Bratislava

Krajský súd v Bratislave
Záhradnícka 10
813 66 Bratislava

Bratislava, 16. 10. 2008

VEC:

Žiadosť o informácie v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám

V zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. žiadam o sprístupnenie rozhodnutia vo veci vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. **1 S 233/07**, a to s vylúčením zákonom chránených údajov.

Informácie žiadam sprístupniť formou zaslania fotokópie alebo skenu rozhodnutia.

Informácie mi prosím pošlite písomne na vyššie uvedenú adresu.

Ďakujem za vybavenie žiadosti.

S pozdravom

Anna Nováková

Priebeh 2. fázy monitoringu

Cieľom našej organizácie je dosiahnuť, aby súdy sprístupňovali meritórne súdne rozhodnutia na základe žiadosti o informácie. To bolo aj cieľom tejto fázy monitoringu. Rozhodli sme sa preto, že žiadateľom o fotokópie alebo skeny súdnych rozhodnutí v tejto fáze bude samotné občianske združenie Občan a demokracia (od januára 2010 pôsobiace pod názvom Občan, demokracia a zodpovednosť). V žiadosti sme zároveň súdom poskytli našu právnu argumentáciu. Vyplýva z nej, že na základe žiadosti o informácie súdy majú povinnosť sprístupniť súdne rozhodnutie.

V spolupráci so študentkami práva boli náhodne vybrané spisové značky súdnych rozhodnutí všetkých okresných súdov (v počte 54) a krajských súdov (v počte 8) v Slovenskej republike. Každá žiadosť o sprístupnenie informácie sa v tejto fáze monitoringu týkala troch oblastí rozhodovania súdov, aby bolo možné porovnať a zhodnotiť

konanie každého súdu pri sprístupňovaní rozhodnutí na viacerých úsekoch rozhodovania. Na každý okresný súd (54) bola zaslaná žiadosť o sprístupnenie rozhodnutia vydaného v konaní týkajúcom sa občianskoprávných vecí (register "C"), obchodnoprávných vecí (register "Cb") a trestnoprávných vecí (register "T"). Na každý krajský súd (8) bola zaslaná žiadosť o sprístupnenie rozhodnutia vydaného v konaní týkajúcom sa občianskoprávných vecí (register "Co"), obchodnoprávných vecí (register "Cbo"), trestnoprávných vecí (register "To") a vecí týkajúcich sa správneho súdnictva (register "S"). Všetky tieto rozhodnutia boli od každého súdu žiadané v jednej žiadosti o informácie.

Každá žiadosť sa týkala aj jedného rozhodnutia, ktoré nadobudlo právoplatnosť až po 1. 12. 2005, kedy už okresné a krajské súdy mali povinnosť aktívne zverejňovať rozhodnutia (konkrétne vybrané druhy rozhodnutí z občianskoprávnej a obchodnoprávnej agendy) na internete. Ostatné požadované rozhodnutia nadobudli právoplatnosť pred 1. 12. 2005.

Druhá fáza monitoringu prebiehala v období od 7. 8. do 10. 9. 2009. Žiadosti na jednotlivé súdy boli zasielané v mene združenia Občan a demokracia (v súčasnosti Občan, demokracia a zodpovednosť). Spolu bolo podaných 62 žiadostí, pričom na každý súd bola zaslaná jedna žiadosť o sprístupnenie troch

alebo štyroch rozhodnutí. Polovica žiadostí bola odoslaná poštou a polovica bola odoslaná e-mailom na e-mailovú adresu súdu.

Vzhľad žiadosti:

Občan a demokracia

Ul. 29. augusta 38
811 09 Bratislava
Tel./fax.: 02/5292 5568

Okresný súd Bratislava II
Drieňová 5
827 02 Bratislava

Bratislava, 7. 8. 2009

VEC: Žiadosť o informácie v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám

V zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. žiadame o sprístupnenie rozhodnutí Okresného súdu Bratislava II v týchto veciach:

1. sp. zn. 10C 114/2005
2. sp. zn. 22Cb 1/2008
3. sp. zn. 5T 126/2001

Rozhodnutia žiadame sprístupniť s vylúčením zákonom chránených údajov.

Informácie žiadame sprístupniť formou zaslania fotokópie rozhodnutia na adresu Občan a demokracia, Ul. 29. augusta 38, 811 09 Bratislava, alebo formou zaslania skenu rozhodnutia na adresu elektronickej pošty oad@oad.sk.

V zmysle § 18 ods. 2 zákona č. 211/2000 Z. z. ak povinná osoba žiadosti nevyhoví hoci len sčasti, vydá o tom v zákonom stanovenej lehote 8 pracovných dní písomné administratívne rozhodnutie, obsahujúce dôvod nesprístupnenia informácií a spĺňajúce náležitosti § 47 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní.

I.

V záujme kladného vybavenia našej žiadosti uvádzame právny výklad, od ktorého odvodzujeme naše právo na prístup ku kópiám požadovaných rozhodnutí.

V zmysle ustanovenia § 11 ods. 1 písm. d) zákona č. 211/2000 Z. z. *povinná osoba obmedzí sprístupnenie informácie alebo informáciu nesprístupní, ak sa týka rozhodovacej činnosti súdu vrátane medzinárodných súdnych orgánov, alebo orgánu činného v trestnom konaní podľa osobitných predpisov okrem informácie o rozhodnutí alebo o výsledku konania, ak jej sprístupnenie nezakazujú osobitné predpisy.*

Základným predpokladom pre prístup k rozhodnutiam súdov je skutočnosť, že žiadne osobitné predpisy³ neobsahujú výslovný a všeobecný "zákaz" sprístupňovať informácie o rozhodnutiach

³ Napr. Občiansky súdny poriadok, Trestný poriadok, zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch, zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR

súdu alebo o výsledku súdneho konania. Ani ustanovenia o doručovaní rozhodnutia súdu určitým osobám (napr. účastníkom konania) neobsahujú ani neznamenia zákaz sprístupniť rozhodnutie aj iným osobám. Uvedené skutočnosti vychádzajú zo zásady verejného prerokovania vecí upravenej v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, v zmysle ktorej sa právo na verejnosť súdneho konania zaručuje aj osobám, ktoré nie sú účastníkmi konania.

Máme za to, že požadovaná kópia rozhodnutia Najvyššieho súdu SR je "informáciou o rozhodnutí", ktorú povinná osoba v zmysle § 11 ods. 1 písm. d) zákona č. 211/2000 Z. z. na žiadosť musí sprístupniť.

Obsah pojmu "rozhodnutie" je definovaný v procesných kódexoch upravujúcich postup súdov, napríklad v občianskom súdnom konaní alebo v trestnom konaní. Podľa § 152 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku rozhoduje súd rozsudkom alebo uznesením. Rozsudok i uznesenie obsahujú okrem iných náležitostí výrok, odôvodnenie a poučenie o odvolaní. Podobné platí aj podľa § 162 a nasl. Trestného poriadku. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že význam pojmu "rozhodnutie" nezahŕňa iba znenie výroku rozhodnutia, ale aj znenie odôvodnenia rozhodnutia, poučenia o odvolaní a iné zákonné náležitosti rozhodnutia.

"Informácia o rozhodnutí" je informácia o obsahu celého rozhodnutia, resp. o všetkých častiach rozhodnutia – teda aj o obsahu odôvodnenia, poučenia o odvolaní atď. Zohľadniac význam pojmu "informácia" (informáciou je aj kópia dokumentu alebo akýkoľvek obsah nosiča informácií) informáciou je aj celý text súdneho rozhodnutia alebo kópia súdneho rozhodnutia. Na základe uvedeného možno urobiť záver, že zákon o slobode informácií ukladá súdom povinnosť sprístupniť na požiadanie aj celý text súdneho rozhodnutia (celý dokument). Pritom je z rozhodnutia potrebné vylúčiť zákonom chránené údaje (napr. utajované skutočnosti, osobné údaje).

Povinná osoba sa nemôže odvolávať na formuláciu "informácia o výsledku konania" nachádzajúcu sa v § 11 ods. 1 písm. d) zákona č. 211/2000 Z. z., pretože povinnosť súdu sprístupniť text rozsudku vyplýva z formulácie "informácia o rozhodnutí" nachádzajúcej sa tiež v § 11 ods. 1 písm. d) zákona č. 211/2000 Z. z.

Poukazujeme aj na povinnosť vykladať ustanovenie § 11 ods. 1 písm. d) Z. z. v súlade s ústavným právom na informácie podľa čl. 26 Ústavy SR. Podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu SR má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, pričom k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná právna norma (napr. II. ÚS 249/04, IV. ÚS 77/02). Toto právo tvorí podľa Ústavného súdu SR súčasť práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Povinnosť orgánov verejnej moci poskytovať informácie (právo na informácie od orgánov verejnej moci) možno obmedziť iba za podmienok stanovených v čl. 26 ods. 4 Ústavy SR. Podľa Ústavného súdu SR *"Tak ako ústavné právo každého vyhľadávať a šíriť informácie, aj ústavná povinnosť orgánov verejnej moci poskytovať každému informácie o svojej činnosti môžu byť obmedzené len zákonom, ak ide o opatrenie v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti (čl. 26 ods. 4 v spojení s čl. 13 ods. 2 ústavy)."* (I. ÚS 236/06)

Na podporu sprístupnenia požadovaného rozhodnutia treba tiež uviesť, že čl. 142 ods. 3 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru ustanovujú, že rozsudky sa vyhlasujú vždy verejne. Verejnosť vyhlásenia rozsudku nemožno obmedziť ani zákonom. Široká verejnosť má teda možnosť zúčastniť sa vyhlásenia rozsudku vrátane jeho odôvodnenia.

Verejnosti tiež z čl. 26 Ústavy SR vyplýva právo zaznamenávať si súdne konanie vrátane vyhlásenia rozsudku aj napríklad vyhotovovaním zvukového záznamu (napr. II. ÚS 28/96 alebo III. ÚS 169/03). Verejnosť má teda právo doslovne si zaznamenať celý obsah súdneho rozhodnutia vrátane jeho odôvodnenia.

Ústavný súd SR v náleze sp. zn. II. ÚS 28/96 vyslovil: *"K rozvoju demokracie v činnosti súdov prispieva kontrola rozhodovacej činnosti súdov verejnosťou, pretože táto činnosť je najdôležitejšia pre uplatňovanie práva, ochranu zákonom uznaných záujmov jednotlivca, dodržiavanie zákonnosti v činnosti orgánov výkonnej moci, ako aj pre rad ďalších otázok. Predpokladom verejnej kontroly nad uplatňovaním práva súdmi je znalosť konkrétnych konaní a rozhodnutí súdov a na ich základe vytváraná verejná mienka o kvalite uplatnenia práva súdmi."*

Z vyššie uvedených skutočností možno vyvodiť jediný záver, a to že "v demokratickej spoločnosti" nie je "nevyhnutné", aby boli texty súdnych rozhodnutí neverejné. Jednoznačne prevažujú hodnoty verejnosti súdnych rozhodnutí nad prípadnými záujmami nesprístupniť súdne rozhodnutia. Keďže teda neexistuje legitímny dôvod na obmedzenie ústavného práva na prístup k celému textu súdneho rozhodnutia, aj z Ústavy SR vyplýva právo na prístup k textom súdnych rozhodnutí. Ústavne konformný výklad ustanovenia § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií (resp. zákonnej formulácie "informácia o rozhodnutí") je taký, že na základe tohto ustanovenia treba na žiadosť sprístupniť aj celé texty súdnych rozhodnutí. Potvrdením tohto záveru je napokon skutočnosť, že mnohé rozhodnutia sú už v súčasnosti aktívne zverejňované, pričom táto prax sa v žiadnom prípade nepovažuje za protiústavnú. Skutočnosť, že neexistuje ústavný dôvod na utajovanie textov súdnych rozhodnutí, potvrdzuje aj súčasná prax Najvyššieho súdu, krajských a okresných súdov, ktoré vo vybraných veciach zverejňujú svoje rozhodnutia na internete.

Pri sprístupňovaní súdnych rozhodnutí na základe zákona o slobode informácií je otázka ochrany legitímnych záujmov riešená ustanovením § 12 zákona, v zmysle ktorého sa zo sprístupňovaného dokumentu vylúčia informácie, vymedzené v ustanoveniach § 8 až § 11 zákona o slobode informácií (napríklad aj informácie, ktoré sa dotýkajú súkromia fyzickej osoby alebo osobné údaje). Tieto ustanovenia teda dostatočne zabezpečujú ochranu legitímnych záujmov pri sprístupňovaní súdnych rozhodnutí.

Zároveň poukazujeme na skutočnosť, že dôvodom na nesprístupnenie informácie nemôže byť ani skutočnosť, že "požadované rozhodnutie" bolo už zverejnené na internetovej stránke. Vzhľadom na to, že požadujeme fotokópiu originálneho vyhotovenia rozhodnutia, zverejnený prepis textu rozhodnutia je odlišnou informáciou, ktorú sprístupniť nepožadujeme. Vzhľadom na uvedené povinná osoba nemôže odkázať na už zverejnenú informáciu, lebo požadovaná informácia zverejnená nebola, ale požadované rozhodnutia by mala sprístupniť v požadovanej forme, teda vo forme fotokópie, resp. skenu.

Na záver poukazujeme na rozhodovaciu činnosť Ministerstva spravodlivosti SR, ktoré jednoznačne rozhodlo, že súdy by mali na žiadosť sprístupňovať svoje rozhodnutia na základe zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám. Ministerstvo spravodlivosti SR tento názor vyjadrilo v rozhodnutí č. 25766/2008-52 zo dňa 1. decembra 2008 a v rozhodnutí č. 22588/2009-52 zo dňa 2. februára 2009, ktoré sú prílohou tejto žiadosti.

S pozdravom

PhDr. Šarlota Pufflerová, CSc.
výkonná riaditeľka

Prílohy:

Rozhodnutie Ministerstva spravodlivosti SR č. 25766/2008-52 zo dňa 1. decembra 2008

Rozhodnutie Ministerstva spravodlivosti SR č. 22588/2009-52 zo dňa 2. februára 2009

ZISTENIA Z MONITORINGU

Súhrnné zistenia z 1. fázy monitoringu

Na 62 okresných a krajských súdov v Slovenskej republike bolo zaslaných 62 žiadostí o sprístupnenie jedného rozhodnutia. Na zaslané žiadosti o informácie odpovedalo 54 súdov, pričom 8 súdov neodpovedalo vôbec.

Z 54 súdov, ktoré odpovedali na žiadosť o informácie, 40 súdov odpovedalo v lehote stanovenej zákonom (8 pracovných dní) a 14 súdov odpovedalo po tejto lehote.⁴

Z 54 súdov, ktoré odpovedali na žiadosť, v plnom rozsahu vyhovel našej žiadosti 16 súdov, ktoré sprístupnili požadované rozhodnutie vo forme fotokópie alebo elektronickej kópie v podobe tzv. skenu.

Z 54 súdov, ktoré odpovedali na žiadosť, 5 súdov vo svojej odpovedi iba odkázalo na zverejnené súdne rozhodnutie na internetovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR – www.justice.gov.sk.

Z 54 súdov, ktoré odpovedali na žiadosť, 5 súdov v odpovedi uviedlo, že vec bola postúpená inému súdu na rozhodnutie, alebo že vo veci rozhoduje iný súd. Z týchto prípadov len jedna žiadosť bola postúpená na súd, ktorý vo veci rozhodoval.

Z 54 súdov, ktoré odpovedali na žiadosť, 7 súdov zaslalo len výrok požadovaného súdneho rozhodnutia. Iba v 2 prípadoch súdy zároveň vydali písomné rozhodnutie o nesprístupnení zostávajúcej časti požadovaného súdneho rozhodnutia.

Ako dôvody pre nesprístupnenie časti požadovanej informácie súdy uvádzali:

- Podľa § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií nie je možné sprístupniť fotokópiu rozhodnutia.
- Podľa § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií a inštrukcie Ministerstva spravodlivosti SR č. SR 21/2005 informácia o rozhodnutí je len výrok rozhodnutia.
- Podľa § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií v spojitosti s § 44 Občianskeho súdneho poriadku ide o informáciu, ktorá sa týka rozhodovacej činnosti súdu a ktorá sa nesprístupňuje.

Z 54 súdov, ktoré odpovedali na žiadosť, v 21 prípadoch súdy vôbec nesprístupnili požadovanú informáciu. Z týchto 21 prípadov v 13 prípadoch

vydali o nesprístupnení informácie rozhodnutie a v 8 prípadoch informáciu nesprístupnili bez toho, aby o tom vydali riadne rozhodnutie (z týchto ôsmich prípadov v 5 prípadoch súdy odpovedali listom a v 3 prípadoch iba e-mailom).

Ako dôvody pre nesprístupnenie požadovanej informácie súdy uvádzali:

- Informácie zo súdneho spisu sa sprístupňujú žiadateľovi na základe osobitných predpisov – Občianskeho súdneho poriadku. Podľa § 44 Občianskeho súdneho poriadku len účastníci konania majú právo nazerať do súdneho spisu. Niekomu inému než účastníkovi môže súd povoliť nazerať do spisu, len ak sú pre to vážne dôvody.
- Inštrukcia 21/2005 MS SR č. 665/2005-53 presne stanovuje, ktoré rozhodnutia MS SR zverejňuje na stránkach internetu a ktoré sú zo zverejnenia na internete vylúčené. Správna agenda je vylúčená zo zverejňovania na internete.
- Informácie týkajúce sa rozhodovacej činnosti možno získať len zo súdneho spisu, preto je ich sprístupnenie prísne viazané ustanovením § 69 zákona č. 301/2005 Z. z. (Trestného poriadku). Žiadateľ o informácie nie je osobou oprávnenou dostať informácie z daného trestného spisu podľa tohto zákona.
- Požadované rozhodnutie (trestný rozkaz) nadobudlo právoplatnosť 12. 2. 1999. Z uvedeného vyplýva, že od tohto odsúdenia uplynulo obdobie už viac ako 10 rokov, navyše bol uložený trest amnestovaný s účinkom, že sa na páchatela hľadí, akoby nebol odsúdený. Za tejto situácie nemá žiadateľ právo na súdne rozhodnutie.
- Súd požadoval od žiadateľa, aby uviedol v akom vzťahu je k účastníkom konania, na aké účely budú použité údaje uvedené v rozsudku, alebo aby uviedol aspoň meno a priezvisko osoby, ktorej sa má odsúdenie týkať, alebo dôvod záujmu o sprístupnenie informácie.
- Podľa § 173 ods. 1 Trestného poriadku rovnopis rozsudku sa doručí obžalovanému, prokurátorovi, poškodenému, ktorý uplatnil nárok na náhradu škody, zúčastnenej osobe, a to aj keď boli pri vyhlásení rozsudku prítomní. V zmysle vyššie uvedených zákonných ustanovení nie je možné doručiť rozsudok.
- Súdy nie sú povinnou osobou v zmysle ustanovenia § 2 zákona o slobode informácií, pokiaľ ide o zaslanie trestného rozsudku súdu.
- V súlade s ustanovením § 92 zákona o súdoch a prísediach a zákona o ochrane osobných údajov požadované údaje súd neposkytol.
- Podľa § 158 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku nemožno informácie poskytnúť.

⁴ Ak súdy nemali požadované rozhodnutie k dispozícii (t. j. ak sa pod nami požadovanou spisovou značkou na predmetnom súde nevedlo konanie), požiadali sme tento súd o iné rozhodnutie.

Súhrnné zistenia z 2. fázy monitoringu

Na 54 okresných súdov v Slovenskej republike bolo zaslaných 54 žiadostí o sprístupnenie súdnych rozhodnutí (pričom každá takáto žiadosť požadovala sprístupnenie troch súdnych rozhodnutí) a na 8 krajských súdov v Slovenskej republike bolo zaslaných 8 žiadostí o sprístupnenie súdnych rozhodnutí (pričom každá takáto žiadosť požadovala sprístupnenie štyroch súdnych rozhodnutí). Spolu sme požadovali sprístupnenie 194 súdnych rozhodnutí.

Na žiadosť o informácie odpovedalo 58 súdov; 4 sudy neodpovedali vôbec. Celkovo sudy odpovedali na žiadosť o sprístupnenie 181 rozhodnutí a na žiadosť o sprístupnenie 13 rozhodnutí sudy neodpovedali.

Z 58 súdov, ktoré odpovedali na žiadosť o informácie, 51 súdov tak urobilo v lehote stanovenej zákonom (8 pracovných dní) a 7 súdov odpovedalo po tejto lehote.

Zo 181 odpovedí na žiadosti o rozhodnutia, sudy sprístupnili 105 rozhodnutí (vo forme fotokópie alebo skenu rozhodnutia). V 10 prípadoch sudy sprístupnili výpis celého rozhodnutia z www.justice.gov.sk.

Zo 181 odpovedí na žiadosti o rozhodnutia, v 41 prípadoch sudy informáciu nesprístupnili, pretože nemali k dispozícii požadovanú informáciu, väčšinou s poukázaním na ustanovenie § 15 ods. 1 zákona o slobode informácií (ako dôvod sudy uvádzali, že neexistujú konanie pod takouto spisovou značkou, alebo že v tejto veci ešte nebolo vydané rozhodnutie). V 15 prípadoch sudy o tom vydali rozhodnutie o nesprístupnení. V 26 prípadoch však poslali len list alebo e-mail s oznamom, že nemajú požadovanú informáciu k dispozícii.

Zo 181 odpovedí na žiadosti o rozhodnutia, v 8 prípadoch sudy v odpovedi uviedli, že vec bola na rozhodnutie postúpená inému súdu, alebo že vo veci rozhoduje iný súd. Z týchto prípadov však len 2 žiadosti boli postúpené na súd, ktorý vo veci rozhodoval.

Zo 181 odpovedí na žiadosti o rozhodnutia, nás v 3 prípadoch sudy odkázali na zverejnené rozhodnutie na internetovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR – www.justice.gov.sk.

Zo 181 odpovedí na žiadosti o rozhodnutia, nám v 6 prípadoch sudy zaslali len výrok rozhodnutia, pričom vo všetkých prípadoch zároveň vydali rozhodnutie o nesprístupnení časti informácie, o ktorú sme žiadali.

Ako dôvody pre nesprístupnenie časti požadovanej informácie sudy uvádzali:

- Informácie zo súdneho spisu sa sprístupňujú žiadateľovi na základe osobitných predpisov (Občiansky súdny poriadok). Podľa § 44 Občianskeho súdneho poriadku len účastníci konania majú právo nazerať do súdneho spisu. Niekomu inému než účastníkovi môže súd povoliť nazerať do spisu, ak sú pre to vážne dôvody. Žiadateľ takéto dôvody neuviedol.
- Podľa § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií ide o informácie týkajúce sa rozhodovacej činnosti súdu, ktoré sa nesprístupňujú.
- Podľa § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií v spojení s ustanovením § 155 ods. 1 prvá veta Občianskeho súdneho poriadku obsah rozhodnutia vo veci samej vysloví súd vo výroku rozhodnutia. Z toho dôvodu iba výrok rozhodnutia je "informáciou o rozhodnutí".

Zo 181 odpovedí na žiadosti o rozhodnutia, **v 8 prípadoch sudy vôbec nesprístupnili požadovanú informáciu**. V 7 prípadoch vydali o tom rozhodnutie a v 1 prípade nesprístupnili požadovanú informáciu bez vydania rozhodnutia (súd zaslal odpoveď e-mailom).

Ako dôvody pre nesprístupnenie požadovanej informácie sudy uvádzali, že:

- Ustanovenie § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií ustanovuje, že informácie týkajúce sa rozhodovacej činnosti súdu sa nesprístupňujú. Výnimku tvoria informácie o rozhodnutí alebo výsledku konania, čo však nie je prípad žiadosti.
- Žiadateľ nie je účastníkom konania a nepožiadav v zmysle § 44 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku kvôli naliehavému právnomu záujmu o nahliadnutie do spisu.
- Rozhodnutia vydané v rámci správneho súdnictva sú vylúčené zo sprístupňovania na webe podľa inštrukcie MS SR.
- Aj keby sa osobné údaje účastníkov konania anonymizovali, išlo by o zásah do súkromia účastníkov.
- Podľa § 69 ods. 1 Trestného poriadku len určené osoby majú právo nazerať do spisu, žiadateľ ani nepožiadav predsedu senátu o nahliadnutie do spisu.
- Trestné rozsudky sa na základe inštrukcie MS SR nesprístupňujú a nezverejňujú na internete.

PRÁVNE VÝCHODISKÁ MONITORINGU

Podkladom monitoringu bola nasledovná právna analýza, z ktorej vyplýva, že súdy majú povinnosť sprístupňovať svoje rozhodnutia na základe zákona o slobode informácií:

Podľa ustanovenia § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií *“povinná osoba obmedzí sprístupnenie informácie alebo informáciu nesprístupní, ak ... sa týka rozhodovacej činnosti súdu vrátane medzinárodných súdnych orgánov, alebo orgánu činného v trestnom konaní podľa osobitných predpisov²⁴⁾ okrem informácie o rozhodnutí alebo o výsledku konania, ak jej sprístupnenie nezakazujú osobitné predpisy²⁴⁾”*. Poznámka k odkazu pod čiarou č. 24 znie: *“Napríklad Trestný poriadok, Občiansky súdny poriadok, zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.”*

Podľa tohto ustanovenia zákona o slobodnom prístupe k informáciám teda sprístupnenie požadovanej informácie nemôže byť odmietnuté z dôvodu, že sa týka rozhodovacej činnosti súdov, ak ide o informáciu *“o rozhodnutí alebo o výsledku konania”* a ak jej sprístupnenie nezakazujú osobitné predpisy. Zákon o slobode informácií je založený na princípe *“čo nie je tajné, je verejné”*.⁵ Znamená to, že ak neexistujú iné zákonné dôvody pre nesprístupnenie informácie stanovené v § 8 až § 11 zákona o slobode informácií (napr. ochrana utajovaných skutočností, ochrana osobných údajov) a ak sprístupnenie nezakazujú iné predpisy, súdom zo zákona vyplýva povinnosť poskytnúť na požiadanie informácie o rozhodnutí súdu alebo o výsledku súdneho konania.⁶

V prvom rade je potrebné zodpovedať otázku, či nejaké osobitné predpisy zakazujú sprístupnenie informácie o rozhodnutí súdu alebo o výsledku súdneho konania. Občiansky súdny poriadok, Trestný poriadok, zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch ani zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR, ktoré sú uvedené v poznámke k odkazu pod čiarou ako príklady *“osobitných predpisov”*, neobsahujú výslovný a všeobecný *“zákaz”*

sprístupňovať informácie o rozhodnutiach. Čo sa týka ustanovenia § 6 Trestného poriadku, ktoré upravuje poskytovanie informácií o trestnom konaní oznamovacím prostriedkom zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdu, toto ustanovenie neobsahuje a ani z neho nemožno vyvodiť zákaz poskytovať informácie o rozhodnutí súdu alebo o výsledku súdneho konania.⁷ Ani ustanovenia o doručovaní rozhodnutia súdu určitým osobám (napr. účastníkom alebo účastníckam konania) neobsahujú ani neznamenaajú zákaz sprístupniť rozhodnutie aj iným osobám.⁸ Osobitný predpis, ktorý by zakazoval sprístupnenie akýchkoľvek informácií o rozhodnutí súdu alebo o výsledku súdneho konania, v súčasnosti neexistuje.⁹ Ako už bolo spomenuté vyššie, v zmysle zákona sa teda nesprístupnia iba tie informácie o rozhodnutí, ktoré sú výslovné vylúčené zo sprístupnenia podľa § 8 až § 11 zákona o slobode informácií (napr. utajované skutočnosti, osobné údaje).

Aby bolo možné spraviť záver, čo musia súdy sprístupňovať, je ďalej treba objasniť význam kľúčovej formulácie *“informácia o rozhodnutí”* súdu. V nasledujúcom texte sa touto otázkou budeme zaoberať z hľadiska viacerých výkladových metód, ktoré prichádzajú do úvahy.

Jazykový výklad

K jazykovému výkladu formulácie je potrebné hneď v úvode poznamenať, že jazykový výklad je vždy prvotný a od doslovného významu pojmu sa možno odchýliť, iba ak boli poskytnuté dostatočné, presvedčivé a rozumné dôvody pre prijatie iného výkladu zákona.¹⁰ Jazykový výklad však má aj svoje limity, pretože *“účel a zmysel zákona nie je možné...”*

⁷ Svedčí o tom napokon aj § 6 ods. 3 Trestného poriadku, podľa ktorého *“v konaní pred súdom rozsah poskytovaných informácií vyplýva zo zásady verejnosti”*. Rovnako aj iní autori odmietajú záver, že by z ustanovenia Trestného poriadku o poskytovaní informácií oznamovacím prostriedkom vyplýval zákaz informovať o rozhodnutí na základe zákona o slobode informácií, resp. zákaz poskytnúť kópiu rozsudku. Bližšie pozri Derka, L. – Kühn, Z.: Je anonymizácia publikovaných súdnych rozhodnutí vskutku nutná? *Jurisprudence*, 2005, č. 1, s. 24.

⁸ Napr. § 158 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku alebo § 173 Trestného poriadku.

⁹ Podľa § 155 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku *“Účastník konania má právo uverejniť právoplatné rozhodnutie súdu okrem rozhodnutí týkajúcich sa maloletých.”* Toto ustanovenie však výslovné súdu nezakazuje sprístupnenie informácií o rozhodnutí, resp. celého textu rozhodnutia žiadateľovi alebo žiadateľke o informácie. Ustanovenie sa vzťahuje iba na účastníka či účastníčku súdneho konania a navyše sa týka neanonymizovaného rozhodnutia.

¹⁰ Peczenik, A.: *On Law and Reason*. Springer, 2008, s. 313; Alexy, R.: *A Theory of Legal Argumentation*. Oxford: Clarendon Press, 1989, s. 248.

⁵ Tento princíp vyplýva z § 12 zákona o slobodnom prístupe k informáciám.

⁶ V zmysle § 2 ods. 1 zákona č. 211/2000 Z. z. sú súdy ako *“štátne orgány”* osobami povinnými poskytovať informácie podľa zákona (tzv. povinnými osobami).

hľadať len v slovách a vetách právneho predpisu, pretože v právnom predpise sú a musia byť vždy obsiahnuté i princípy uznávané demokratickými právnymi štátmi.¹¹ V predmetnom prípade treba v rámci jazykových výkladových postupov použiť sémantický a gramatický výklad, ktorého úlohou bude objasniť významy pojmov "informácia" a "rozhodnutie" a následne aj význam celej formulácie "informácia o rozhodnutí".

Zákon o slobode informácií výslovnú definíciu pojmu "informácia" neobsahuje. Napriek tomu možno konštatovať, že "informáciou" podľa zákona o slobode informácií sú aj celé dokumenty (napr. texty rozhodnutí, zákonov, resp. koncepcií, zmluvy, mapy a pod.). Tento význam pojmu "informácia" vyplýva z kontextu ustanovení zákona (ide o tzv. kontextuálnu definíciu)¹² aj z iných právnych dokumentov.

Ustanovenie § 5 zákona o slobode informácií stanovuje, že povinne zverejňovanými informáciami sú aj celé dokumenty – napríklad zápisnice zo schôdzí parlamentu, texty schválených zákonov, materiály predložené na rokovanie vlády, uznesenia vlády alebo materiály programového a koncepcného charakteru. Aj ustanovenie § 16 zákona o slobode informácií počíta so sprístupňovaním kópií "predlôh s požadovanými informáciami" alebo kópií "zo spisov a z dokumentácie" (t. j. celých dokumentov). Právo verejnosti na prístup k celým dokumentom vyplýva aj zo smerníc Európskych spoločenstiev.¹³ Podľa čl. 2 ods. 3 Smernice 2003/98/ES o opakovanom použití informácií verejného sektora je dokumentom, ktorý sa musí podľa smernice sprístupniť, "každý obsah bez ohľadu na nosič tohto obsahu (na papieri alebo v elektronickej forme, alebo ako zvukový, vizuálny alebo audiovizuálny záznam)" alebo "akákoľvek časť takého obsahu". Podľa prílohy k zákonu o slobode informácií je zákon transpozíciou vyššie uvedených smerníc. Pojem "informácia" je teda vzhľadom na účinok komunitárneho práva (smerníc) v slovenskom právnom poriadku potrebné vykladať v súlade s týmito smernicami tak, že zahŕňa aj celé dokumenty – a teda napríklad aj celé texty súdnych rozhodnutí.¹⁴

Obsah pojmu "rozhodnutie" je definovaný v procesných kódexoch upravujúcich postup súdov napr. v občianskom súdnom konaní alebo v trestnom konaní. Podľa § 152 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku rozhoduje súd rozsudkom alebo uznesením. Rozsudok i uznesenie obsahujú okrem iných náležitostí výrok, odôvodnenie a poučenie o odvolaní, pričom tieto náležitosti musí mať rozhodnutie už pri vyhlásení. Podobne podľa § 162 a nasl. Trestného poriadku rozhodnutie súdu neobsahuje iba výrok rozhodnutia, ale aj ďalšie náležitosti. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že význam pojmu "rozhodnutie" nezahŕňa iba znenie výroku rozhodnutia, ale aj znenie odôvodnenia rozhodnutia, poučenia o odvolaní a iné zákonné náležitosti rozhodnutia. Rozhodnutím súdu nie je iba znenie výroku rozhodnutia, ale aj iné časti rozhodnutia.¹⁵ Jazykovým výkladom teda nemožno dôjsť k záveru, že "rozhodnutie" tvorí iba znenie výroku rozsudku alebo uznesenia súdu.

Z vyššie objasneného významu pojmov "informácia" a "rozhodnutie" vyplýva, že "informácia o rozhodnutí" je informácia o obsahu celého rozhodnutia, resp. o všetkých častiach rozhodnutia – čiže napríklad aj obsah odôvodnenia rozhodnutia, obsah poučenia o odvolaní atď. Zohľadniac význam pojmu "informácia" môže ísť aj o celý text súdneho rozhodnutia alebo o kópiu súdneho rozhodnutia (celý dokument). "Informáciou o rozhodnutí" nie je teda iba znenie výroku rozhodnutia.

Na základe uvedeného možno urobiť záver, že zákon o slobode informácií ukladá súdom povinnosť sprístupniť na požiadanie celý text súdneho

¹¹ Nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. Pl. ÚS 21/96.

¹² Napr. Knapp, V.: Vědecká propedeutika pro právníky. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 183.

¹³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/98/ES zo 17. novembra 2003 o opakovanom použití informácií verejného sektora, Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/4/ES z 28. januára 2003 o prístupe verejnosti k informáciám o životnom prostredí.

¹⁴ K účinku komunitárneho práva, resp. k povinnosti vykladať vnútroštátne právo v súlade s komunitárnym právom pozri bližšie napr. Procházka, R. – Čorba, J.: Právo Európskej únie (Vybrané otázky pre právnu prax). Žilina: Poradca podnikateľa, spol. s r. o., 2007, s. 90 – 94.

¹⁵ V Občianskom súdnom poriadku sa nachádza ustanovenie, ktoré by na prvý pohľad mohlo podporiť výklad, že "rozhodnutím" súdu je iba znenie výroku rozhodnutia. Ide o § 155 ods. 1 prvá veta Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého "Obsah rozhodnutia vo veci samej vysloví súd vo výroku rozsudku." Znenie tohto ustanovenia však nemôže negovať viaceré ustanovenia tej istej hlavy, ktoré ustanovujú, že súčasťou súdneho rozhodnutia je aj odôvodnenie, poučenie o odvolaní a iné náležitosti. Pri uplatnení systematického výkladu založeného na posúdení logického kontextu všetkých ustanovení § 152 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku nemožno o rozhodnutí súdu konštatovať, že "obsahom rozhodnutia" je iba výrok rozhodnutia. Navyše, celá štvrtá hlava tretej časti, ktorá obsahuje komplexnú úpravu všetkých náležitostí rozsudku i uznesenia súdu, má názov "Rozhodnutie", z čoho na základe systematického výkladu (argument a rubrica) možno tiež vyvodiť, že rozhodnutím je celý rozsudok a uznesenie, a nie iba ich výroky. Formulácia charakterizujúca výrok rozhodnutia uvedená v § 155 ods. 1 prvá veta Občianskeho súdneho poriadku sa navyše nenachádza v Trestnom poriadku. Bol by preto veľmi nekonzistentný záver, že v trestnom konaní je obsahom rozhodnutia aj odôvodnenie súdneho rozhodnutia, poučenie o odvolaní a ďalšie časti rozhodnutia, ale aj záver, že v občianskom súdnom konaní je obsahom rozhodnutia iba znenie výroku súdneho rozhodnutia. Po použití systematického výkladu zohľadnením celého kontextu právneho poriadku ako celku možno tiež prísť k záveru, že rozhodnutím je nielen výrok rozhodnutia, ale aj všetky ďalšie časti rozhodnutia.

rozhodnutia (celý dokument).¹⁶ Z rozhodnutia je pritom potrebné vylúčiť zákonom chránené údaje (napr. utajované skutočnosti, osobné údaje a pod.).

Ústavne konformný výklad

Z čl. 152 ods. 4 Ústavy SR vyplýva všetkým orgánom verejnej moci povinnosť vykladať a uplatňovať všetky zákony a iné všeobecne záväzné predpisy v súlade s ústavou.¹⁷ K tomu možno uviesť, že ústavná úprava základných práv "prežaruje" celý právny poriadok a orgány verejnej moci sú povinné interpretovať a aplikovať všetky právne predpisy z hľadiska ochrany základných práv.¹⁸ Aby zákon nebol vykladaný v rozpore s ústavnými princípmi a hodnotami, je niekedy potrebné vzdať sa jazykového výkladu zákona a zvoliť taký spôsob výkladu, ktorý je v súlade s ústavou.¹⁹ Každý má totiž ústavné právo na taký výklad právnych predpisov súdom, ktorý je v súlade s ústavou, pričom toto právo je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.²⁰ Je po-

¹⁶ V českej odbornej literatúre bol vyslovený názor, že právo na prístup k súdnym rozhodnutiam vyplýva už zo skutočnosti, že podľa zákona sa neposkytnú iba informácie o "rozhodovacej činnosti" súdov (ide o názor, ktorý bol publikovaný ešte pred zmenou zákona č. 106/1999 Sb. o slobodnom prístupe k informáciám z februára 2006, ktorá upresnila, že sa neposkytnú informácie "o rozhodovacej činnosti súdov s výjimkou pravomocných rozsudkov"): "Souhlasíme, že rozhodující otázku je, co se vlastně míní pod onou "rozhodovací činností". Podle našeho názoru lze onen zákaz vykládat také tak, že se vztahuje pouze na poskytování informací z postupu v civilním a trestním řízení, tedy proč soud postupuje tak a ne jinak, event. na dodatečné vysvětlování rozhodnutí nad rámec samotného odůvodnění. ... Zákaz by se podle našeho názoru již nemusel vztahovat na veřejnou listinu, kterou "rozhodovací činnost" soudu vyprodukuje, tedy na rozsudek nebo jiné rozhodnutí." Derka, L. – Kühn, Z.: Je anonymizace publikovaných soudních rozhodnutí vskutku nutná? Jurisprudence, 2005, č. 1, s. 25.

¹⁷ Ústavný súd SR s odkazom na spomínané ustanovenia ústavy konštatuje, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za dodržiavanie základných práv a slobôd a musia chrániť aj ústavnosť, pričom odmieta názor, že ochrana ústavnosti je iba v právomoci Ústavného súdu SR (napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 13/00, nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 328/05 atď.).

¹⁸ Napríklad nálezy Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 129/98 a sp. zn. III. ÚS 257/98 alebo známerozhodnutie nemeckého Spolkového ústavného súdu vo veci Lüth (BVerfGE 7, 198).

¹⁹ Ústavný súd SR uvádza: "Zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci sú preto povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd..." (napr. II. ÚS 148/06, III. ÚS 348/06, IV. ÚS 209/07, podobne aj I. ÚS 252/07).

²⁰ Podľa nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 249/04: "Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy." Podobne nálezy Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 77/02 alebo sp. zn. II. ÚS 374/06. Podľa nálezu Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 202/99: "Témto povinností soudu potom odpovídá ústavně zaručené právo na soudní ochranu práv zákonem stanoveným způsobem a na výklad práva soudy, který je v souladu s Ústavou."

trebné preskúmať, či jazykový výklad urobený v predchádzajúcej časti textu je aj ústavne konformným výkladom.

Kľúčovým aspektom je zohľadnenie ústavnej úpravy práva na informácie v čl. 26 Ústavy SR. Z čl. 26 ústavy možno vyvodit, že z ústavy vyplýva právo na prístup k informáciám v držbe orgánov verejnej moci. Ide o právo, ktorému zodpovedá povinnosť orgánov verejnej moci sprístupniť informácie o svojej činnosti, ak si osoba uplatní právo na prístup k informáciám.²¹ Podľa článku 26 ods. 4 Ústavy SR možno právo na informácie obmedziť zákonom, ak je to "v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti". Toto ustanovenie zohľadňuje ochranu legitímnych záujmov (napr. práva na súkromie), kvôli ktorým možno právo na informácie obmedziť.

Na zodpovedanie otázky, či z ústavnej úpravy práva na informácie vyplýva povinnosť súdov poskytovať texty svojich rozhodnutí, treba v prvom rade vyriešiť otázku, či je za účelom ochrany nejakého legitímneho záujmu skutočne "v demokratickej spoločnosti nevyhnutné", aby bolo neverejné celé súdne rozhodnutie. Je teda potrebné zvážiť ústavou chránené hodnoty a záujmy. V druhom rade treba vyriešiť, či existuje legitímny záujem vyjadrený v čl. 26 ods. 4 ústavy, v záujme ochrany ktorého by zo súdneho rozhodnutia mali byť niektoré informácie vylúčené.

Odpoveď možno vyvodit z ustanovení ústavy, ktoré zakotvujú ústavné zásady verejnosti súdneho konania a verejnosti rozhodnutia.

V čl. 48 ods. 2 zakotvuje Ústava SR zásadu verejného prerokovania vecí. Podľa publikovaného názoru sa právo na verejnosť súdneho konania zaručuje aj osobám, ktoré nie sú účastníkmi konania.²²

²¹ Základnému právu na informácie teda prináleží tzv. status positivus – teda nielen povinnosť orgánov verejnej moci nezasahovať do tohto práva, ale svojím konaním (poskytnutím informácie) zabezpečiť realizáciu tohto práva. Ústavný súd SR v náleze sp. zn. I. ÚS 236/06 uviedol: "Ústavná povinnosť orgánov verejnej moci poskytovať informácie o svojej činnosti môže byť obmedzená len zákonom, ak ide o opatrenie v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti." K povahe ústavného práva na informácie pozri aj Korbel, F.: Slobodný prístup k informáciám podľa zákona č. 106/1999 Sb. Dizertačná práca. Masarykova univerzita v Brne, 2005, s. 31 – 45. Dostupné na http://www.otevrete.cz/files/Korbel_Disertace_3.pdf. Pozri tiež uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 28/96, vydané ešte pred prijatím českého zákona o prístupe k informáciám, podľa ktorého "Právo na informace je nepochybně subjektivním právem každého občana. Odmítnout poskytnutí informace je možné pouze v případech zákonem výslovně stanovených. Takové odmítnutí je podle názoru Ústavního soudu rozhodnutím správního orgánu, které podléhá soudnímu přezkumu podle části páté o. s. ř."

²² Drgonec, J.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. 2. vydanie. Šamorín : Heuréka, 2007, s. 552.

Ide teda o právo širokej verejnosti zúčastniť sa na súdnom pojednávaní a prijímať informácie o priebehu súdneho konania. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch stanovených zákonom, ak je to nevyhnutné na ochranu iných legitímnych záujmov.²³ Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva prispieva verejnosť súdneho konania k dosiahnutiu cieľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ľudských právach a základných slobodách (ďalej "Európsky dohovor") – t. j. spravodlivého súdneho konania, pričom je jedným z prostriedkov na dosiahnutie dôvery v súdnictvo.²⁴ Európsky súd pre ľudské práva štandardne pripomína zásadu, že "spravodlivosť musí byť nielen vykonávaná, ale musí byť aj vidieť, že je vykonávaná".²⁵

V čl. 142 ods. 3 Ústava SR ustanovuje, že rozsudky sa vyhlasujú vždy verejne. Rovnako ustanovuje čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru. Verejnosť vyhlásenia rozsudku nemožno obmedziť ani zákonom. Široká verejnosť má teda možnosť zúčastniť sa vyhlásenia rozsudku vrátane jeho odôvodnenia.

Ústavný súd SR v náleze sp. zn. II. ÚS 28/96 vyslovil tento výrok: "*K rozvoju demokracie v činnosti súdov prispieva kontrola rozhodovacej činnosti súdov verejnosťou, pretože táto činnosť je najdôležitejšia pre uplatňovanie práva, ochranu zákonom uznaných záujmov jednotlivca, dodržiavanie zákonnosti v činnosti orgánov výkonnej moci, ako aj pre rad ďalších otázok. Predpokladom verejnej kontroly nad uplatňovaním práva súdmi je znalosť konkrétnych konaní a rozhodnutí súdov a na ich základe vytváraná verejná mienka o kvalite uplatnenia práva súdmi.*"

Verejnosti vyplýva z čl. 26 Ústavy SR právo zaznamenávať si súdne konanie vrátane vyhlásenia rozsudku aj napríklad vyhotovovaním zvukového záznamu.²⁶ Verejnosť má teda právo doslovne si zaznamenať celý obsah súdneho rozhodnutia vrátane jeho odôvodnenia.

Verejnú prístupnosť súdnych rozhodnutí podporuje aj teória demokracie, podľa ktorej je súd v demokratickom právnom štáte vzorovým príkladom tzv. deliberatívnej inštitúcie. Znamená to, že jeho najvladnejšou povahou je dôkladné zvažovanie argumentov, verejná argumentácia a verejné uvádzanie presvedčivých dôvodov

pre svoje rozhodnutia, čo zároveň zabezpečuje aj autoritu a legitimitu súdu.²⁷

Možno poukázať i na názory z odbornej literatúry poukazujúce na skutočnosť, že súd odôvodnením svojho rozhodnutia hovorí k celej verejnosti a nielen k stranám konania, a preto je len ťažko pochopiteľné, prečo by ktokoľvek nemal mať prístup k textu rozsudku a k jeho odôvodneniu.²⁸ Podľa ďalšieho názoru "*z hľadiska teórie demokratickej moci treba poznamenať, že je úplne legitímne a nanajvýš žiaduce, aby odôvodnenie aktov, ktorými sa vykonáva spravodlivosť, bolo verejne prístupné. Zásadne je potrebné vychádzať z toho, že občan, ktorý sa spravodlivosti domáha, musí rešpektovať, že sa mu spravodlivosti, z dôvodov súvisiacich s princípom kontroly každej z mocí, môže dostať len na verejnom fóre. Vážna a svojím spôsobom slávna chvíľa demokracie musí byť pre občanov prístupná v najširšom slova zmysle.*"²⁹

Ústavnoprávne významným hľadiskom je i povinnosť štátu zabezpečiť predvídateľnosť práva. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje, že "zákon", ktorým sa obmedzujú ľudské práva, musí byť predvídateľný a všeobecne prístupný, pričom pojem "zákon" nemožno chápať iba vo formálnom zmysle, ale za "zákon" možno považovať aj súdnu judikatúru vykladajúcu zákony, a teda aj stanovujúcu ich význam.³⁰

Z vyššie uvedených skutočností možno vyvodiť záver, že "v demokratickej spoločnosti" nie je "nevyhnutné", aby boli neverejné celé texty súdnych rozhodnutí. Naopak, jednoznačne tu prevažujú hodnoty verejnosti súdnych rozhodnutí nad prípadnými záujmami nesprístupniť súdne rozhodnutia. Keďže teda neexistuje legitímny dôvod na obmedzenie ústavného práva na prístup k celému textu súdneho rozhodnutia, z Ústavy SR vyplýva právo na prístup k celým textom súdnych rozhodnutí. Ústavne konformný výklad ustanovenia § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií (resp. zákonnej formulácie "informácia o rozhodnutí") je taký,

²³ Napr. § 116 Občianskeho súdneho poriadku alebo § 249 Trestného poriadku.

²⁴ Napr. rozhodnutie vo veci Diennet proti Francúzsku z 26. septembra 1995, § 33.

²⁵ Napr. rozhodnutie vo veci Campbell a Fell proti Spojenému kráľovstvu z 28. júna 1984, § 81. Anglická formulácia znie: "justice must not only be done: it must also be seen to be done".

²⁶ Napr. nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 28/96 alebo nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 169/03.

²⁷ Napr. Ferejohn, J. – Pasquino, P.: Deliberative Institutions. December 1999, s. 1–6. Dostupné na http://igs.berkeley.edu/research_programs/ppt/past/papers/deliberative_institutions.pdf; Rawls, J.: Politický liberalizmus. Prešov: Slovacontact, 1997, s. 191 – 198.

²⁸ Derka, L. – Kühn, Z.: Je anonymizácia publikovaných súdnych rozhodnutí vskutku nutná? Jurisprudence, 2005, č. 1, s. 25.

²⁹ Kühn, Z. – Baňouch, H.: O publikácii a citácii judikatúry aneb proč je někdy judikatura jako císařovy nové šaty. Právní rozhledy, 2005, č. 13, s. 487.

³⁰ Napr. rozhodnutie vo veci Kruslin v. Francúzsko z 24. apríla 1990. Pozri tiež Svák, J.: Ústavnoprávny rozmer zverejňovania súdnych rozhodnutí na internete. Justičná revue, ročník 55, rok 2003, č. 3, s. 242 – 244. Keďže podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu SR sú za ochranu základných práv primárne zodpovedné všeobecné súdy, ide aj o rozhodnutia všeobecných súdov de facto stanovujúce medze základných práv.

že na základe tohto ustanovenia treba sprístupniť aj celé texty súdnych rozhodnutí, vrátane odôvodnenia a ďalších častí rozhodnutia. Potvrdením tohto záveru je napokon skutočnosť, že mnohé rozhodnutia sú už v súčasnosti zverejňované, pričom táto prax sa v žiadnom prípade nepovažuje za protiústavnú. Prax zverejňovania súdnych rozhodnutí na internete je bežná aj v mnohých krajinách.³¹ Ako už bolo spomínané vyššie, zverejňovanie resp. sprístupňovanie súdnych rozhodnutí má aj mnohé ďalšie pozitíva.³²

Je potrebné položiť si aj otázku, či existujú legitímne ústavné záujmy, na ochranu ktorých možno niektoré informácie zo sprístupňovaných súdnych rozhodnutí vylúčiť. Do úvahy tu prichádza najmä ochrana práv a slobôd iných – napríklad práva na súkromie osôb, ktorých sa konanie týka.³³ Pri zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete sa za účelom ochrany týchto záujmov uplatňuje prax, že všetky súdne rozhodnutia sú „anonymizované“ – t. j. sú z nich vylúčené napríklad mená a priezviská osôb, adresy ich pobytu, iné osobné údaje, utajované skutočnosti atď.³⁴ Prax všeobecnej a celoplošnej anonymizácie kritizuje časť odbornej literatúry, ktorá argumentuje, že pokiaľ má verejnosť právo sa zúčastniť súdneho konania a byť pri verejnom

vyhlásení rozsudku, vo väčšine prípadov nie je dôvod vylučovať z rozhodnutí napríklad mená účastníkov a účastníčok konania.³⁵ Aj podľa odporcov všeobecnej anonymizácie súdnych rozhodnutí by sa však anonymizácia mala uplatniť v odôvodnených prípadoch – napríklad v citlivých trestných veciach, vo veciach týkajúcich sa obchodného tajomstva atď. Možno doplniť, že anonymizovať by sa určite mali napríklad aj rozhodnutia týkajúce sa mladistvých, zdravotného stavu osôb alebo vecí z oblasti rodinného práva.³⁶

Pri sprístupňovaní súdnych rozhodnutí na základe zákona o slobode informácií otázku ochrany legitímnych záujmov ustanovenie rieši § 12 zákona, v zmysle ktorého sa zo sprístupňovaného dokumentu vylúčia informácie vymedzené v ustanoveniach § 8 až § 11 zákona (napríklad aj informácie, ktoré sa dotýkajú súkromia fyzickej osoby alebo osobné údaje). Tieto ustanovenia teda dostatočne zabezpečujú ochranu legitímnych záujmov pri sprístupňovaní súdnych rozhodnutí.

Výklad konformný s medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky

V slovenskom právnom poriadku platí aj požiadavka interpretácie konformnej s medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky. Pre otázku sprístupňovania súdnych rozhodnutí je relevantný Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (ďalej „Aarhuský dohovor“), ktorý je medzinárodnou zmluvou o ľudských právach podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR majúcou prednosť pred zákonmi SR.³⁷ K Aarhuskému dohovoru pristúpili aj Európske spoločenstvá,³⁸ čím sa zároveň stal súčasťou komunitárneho práva a má jeho vlastnosti (napríklad tzv. priamy a nepriamy účinok).

Podľa čl. 9 ods. 4 tretia veta Aarhuského dohovoru „Rozhodnutia súdov, a kedykoľvek je to možné, aj iných orgánov, budú verejne prístupné.“ Toto ustanovenie sa vzťahuje na rozhodnutia súdov

³¹ Všetky rozhodnutia najvyšších súdov alebo aj iných súdov všeobecného súdnictva sa aktívne zverejňujú (väčšinou na internete) napríklad v Českej republike (<http://www.nsoud.cz>, <http://www.nssoud.cz>), Slovinsku (<http://www.sodnapraks.si/default.asp?id=1>), Rumunsku (http://www.scj.ro/cautare_decizii.asp, <http://portal.just.ro>), Nemecku (<http://www.bundesgerichtshof.de>), Holandsku, Maďarsku, Rakúsku, Grécku, Španielsku atď. Zverejňovanie rozhodnutí ústavných súdov je samozrejmosťou vo väčšine krajín.

³² Napríklad ide o zvýšenie predvídateľnosti súdneho rozhodovania a tým aj právnej istoty občanov a občianok, zvýšenie jednotnosti súdneho rozhodovania, posilnenie verejnej kontroly, zvýšenie dôveryhodnosti súdnictva, umožnenie toho, aby bolo naozaj „vidieť, že spravodlivosť je vykonávaná“, zvýšenie zodpovednosti sudcov a sudkyň, zvýšenie kvality súdneho rozhodovania, zúženie možností zásahov do sudcovskej nezávislosti, zlepšenie možností právnického vzdelávania a vedeckého výskumu judikatúry atď. Pozri napr. Svák, J.: Ústavnoprávny rozmer zverejňovania súdnych rozhodnutí na internete. Justičná revue, ročník 55, rok 2003, č. 3., s. 243. Predseda Najvyššieho správneho súdu Českej republiky sa v súvislosti so zverejňovaním súdnych rozhodnutí na internete vyjadril: „Je zcela niečo iného, píše-li soudce rozsudek „jen pro strany a do spisu“ a když píše rozsudek, který bude vzápětí veřejně publikován na webových stránkách“ (citované podľa článku Davida Kolaju „TV Prima – Neanonymizované soudní rozsudky na internetu“ dostupného na <http://www.ejustice.cz/?action=art&num=80>).

³³ Napr. Svák, J.: Ústavnoprávny rozmer zverejňovania súdnych rozhodnutí na internete. Justičná revue, ročník 55, rok 2003, č. 3.

³⁴ Údaje, ktoré podliehajú a nepodliehajú anonymizácii, vymedzuje Inštrukcia Ministerstva spravodlivosti SR č. 21/2005 z 28. novembra 2005 o zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete. Údajmi podliehajúcimi anonymizácii sú napr. meno, priezvisko, obchodné meno alebo názov účastníkov konania, ich zástupcov, svedkov, znalcov, tlmočníkov a iných fyzických osôb, ktoré sa uvádzajú v rozhodnutí, rodné číslo, číslo dokladu totožnosti, bydlisko, telefónne číslo, utajované skutočnosti. Údajmi, ktoré anonymizácii nepodliehajú, sú napr. označenie súdu, orgánu verejnej moci, meno a priezvisko sudcu, vyššieho súdneho úradníka, peňažné sumy, čísla dokladov, údaje o dátume a čase, číslo konania alebo spisová značka, číslo parcely, číslo listu vlastníctva, číslo vozidla.

³⁵ Uvádza sa napríklad aj argument, že osoba, ktorá vedie súdny spor, vstupuje na fórum otvorené verejnosti, a preto musí strpieť aj prípadné zverejnenie svojho mena. Napr. Derka, L. – Kühn, Z.: Je anonymizácia publikovaných súdnych rozhodnutí vskutku nutná? Jurisprudence, 2005, č. 1, s. 22 – 23.

³⁶ Pozri napr. Use of Personal Information in Judgments and Recommended Protocol. Canadian Judicial Council, 2005. Dostupné na http://www.cjc.gc.ca/cms/lib/general/PIJ_Protocol_E.pdf.

³⁷ Aarhuský dohovor vo vzťahu k Slovenskej republike nadobudol platnosť 5. marca 2006 a bol zverejnený v Zbierke zákonov SR pod číslom 43/2006. Stal sa tým súčasťou vnútroštátneho právneho poriadku.

³⁸ Rozhodnutie Rady č. 2005/370/ES zo dňa 17. februára 2005 (Úradný vestník Európskej únie zo dňa 17. mája 2005, L 124/1).

vo všetkých súdnych konaniach, ktoré sú pokryté čl. 9 ods. 1, 2 a 3 Aarhuského dohovoru. Ide o súdne konania týkajúce sa žiadostí o sprístupnenie informácií o životnom prostredí, súdne konania o preskúmaní rozhodnutí alebo postupov správnych orgánov pri povoľovaní činností, ktoré môžu mať významný vplyv na životné prostredie a súdne konania, v ktorých boli napadnuté akékoľvek úkony (napríklad rozhodnutia) alebo postupy orgánov verejnej moci alebo súkromných osôb, ktoré sú v rozpore s vnútroštátnym právom v oblasti životného prostredia (ide tu napr. o predpisy upravujúce ochranu prírody, vôd, ovzdušia, nakladanie s odpadmi, stavebné právo atď.).³⁹ Vo všetkých týchto prípadoch musia byť rozhodnutia súdov verejne prístupné.⁴⁰ Súdny musí dodržať toto ustanovenie Aarhuského dohovoru a súdne rozhodnutia týkajúce sa vyššie spomínaných vecí musia byť prístupné.

Procesný postup sprístupňovania informácií upravuje zákon o slobode informácií. Zákon o slobode informácií sa preto musí vykladať tak, že umožňuje sprístupniť aj celé rozhodnutia súdov. Formuláciu "informácia o rozhodnutí" nachádzajúcu sa v § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií je teda vzhľadom na Aarhuský dohovor potrebné vykladať tak, že zahŕňa celé rozhodnutie súdu.

Významnými relevantnými medzinárodnými dokumentmi, hoci nie právne záväznými, sú aj odporúčania Výboru ministrov Rady Európy podporujúce zverejňovanie súdnych rozhodnutí v členských krajinách na internete.⁴¹

Záver

Všetky zvolené výkladové metódy, či už jazykový výklad, ústavný konformný výklad alebo výklad konformný s medzinárodnými záväzkami, vedú k rovnakému záveru. Z výkladu ustanovenia § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií súdom vyplýva povinnosť sprístupniť na základe žiadosti podanej podľa tohto zákona celý text súdneho rozhodnutia vrátane jeho odôvodnenia,

pričom sa z rozhodnutia musia vylúčiť zákonom chránené údaje.

Je nutné poukázať aj na rozhodovaciu činnosť Ministerstva spravodlivosti SR, ktoré jednoznačne rozhodlo, že súdy majú sprístupňovať svoje rozhodnutia na základe zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám. Ministerstvo spravodlivosti SR tento názor vyjadrilo v rozhodnutí č. 25766/2008-52 zo dňa 1. decembra 2008 a v rozhodnutí č. 22588/2009-52 zo dňa 2. februára 2009, ktoré sú prílohou tejto správy.

Skutočnosť, že zo zákona o slobode informácií vyplýva súdom povinnosť sprístupňovať celé súdne rozhodnutie a nie len výrok súdneho rozhodnutia, jednoznačne vyplýva aj z rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 Sžo 184/2008, kde Najvyšší súd SR rozhodol: *„Podľa názoru odvolacieho súdu pojem „informácia o rozhodnutí“ neobsahuje len informáciu o výroku rozhodnutia, ale umožňuje zahrnúť pod neho aj informáciu o celom obsahu rozhodnutia (napr. aj o obsahu odôvodnenia), z čoho možno vyvodiť, že možno sprístupniť aj celý text rozhodnutia, resp. jeho kópiu, za predpokladu súčasného splnenia podmienky stanovenej v § 12 zákona, t.j. že z takého rozhodnutia budú vylúčené zákonom chránené informácie.“*

³⁹ Definícia "práva v oblasti životného prostredia" sa nachádza napr. v čl. 2 ods. 1 písm. g) návrhu smernice o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia z 24. októbra 2003 COM (2003) 624 final, ktorý je návrhom na implementáciu čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru. Je dostupný na http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/pdf/2003/com2003_0624en01.pdf.

⁴⁰ V prípadoch súdnych konaní, ktoré sa týkajú rozhodnutí orgánov verejnej moci, pôjde väčšinou o verejnú prístupnosť súdnych rozhodnutí z oblasti správneho súdnictva.

⁴¹ Odporúčanie R(95)11 týkajúce sa výberu, spracovania, prezentácie a archivovania súdnych rozhodnutí v právnych informačných vyhľadávacích systémoch a Odporúčanie Rec (2001)3 o poskytovaní súdnych a iných právnych služieb občanom a občiankam prostredníctvom nových technológií.

STRUČNÝ PRÁVNÝ KOMENTÁR

k postupu súdov a k dôvodom, ktoré súdy uviedli vo svojich odpovediach na žiadosti o informácie

A. Komentár k procesnému postupu súdov

1. Súdy vôbec na žiadosť o informácie nezareagovali.

Komentár:

V zmysle § 2 ods. 1 zákona č. 211/2000 Z. z. sú súdy ako "štátne orgány" osobami povinnými poskytovať informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám (sú tzv. povinnými osobami). Súdy sú teda povinné dodržiavať zákon a ak žiadateľ o informácie podá žiadosť, sú povinné túto žiadosť zákonným spôsobom a v zákonnej lehote vybaviť (t. j. buď požadované informácie sprístupniť, alebo vydať písomné rozhodnutie o nesprístupnení informácií). **Nezareagovanie súdu na žiadosť o informácie je teda porušením zákona.**

2. Súdy zareagovali na žiadosť o informácie až po uplynutí zákonnej lehoty.

Komentár:

Podľa § 17 ods. 1 zákona č. 211/2000 Z. z. musí povinná osoba vybaviť žiadosť o informácie bez zbytočného odkladu, avšak najneskôr v lehote 8 pracovných dní od podania žiadosti. Podľa § 18 ods. 2 prvá veta zákona č. 211/2000 Z. z. ak povinná osoba žiadosti nevyhoví hoci len sčasti, vydá o tom v zákonom stanovenej lehote písomné rozhodnutie. Vybavením žiadosti je teda buď poskytnutie požadovaných informácií v zákonom stanovenej lehote, alebo vydanie písomného rozhodnutia o nesprístupnení informácií v zákonom stanovenej lehote. Informácie možno poskytnúť jedným zo spôsobov uvedených v § 16 zákona o slobode informácií (napr. odoslaním poštou, zaslaním faxom, odoslaním elektronickou poštou alebo umožnením nahliadnuť do spisu alebo dokumentácie). Pri sprístupnených informáciách zasielaných poštou je lehota na vybavenie žiadosti dodržaná, ak sa zásielka odovzdá v posledný deň lehoty na poštovú prepravu. Vydaním rozhodnutia v zákonom stanovenej lehote sa rozumie vyhotovenie písomného rozhodnutia obsahujúceho všetky náležitosti a odoslanie rozhodnutia poštou žiadateľovi najneskôr v posledný deň lehoty na vybavenie žiadosti. **Ak súd zareaguje na žiadosť o informácie až po zákonnej lehote, dopúšťa sa porušenia zákona.**

Navyše, podľa § 18 ods. 3 zákona č. 211/2000 Z. z. ak povinná osoba v zákonom stanovenej lehote nevybaví žiadosť o informácie a zostane nečinná (t. j. nesprístupní informácie ani nevydá písomné

rozhodnutie o zamietnutí žiadosti), predpokladá sa, že vydala rozhodnutie, ktorým požadovanú informáciu odmietla sprístupniť. Po uplynutí zákonnej lehoty teda automaticky vzniká tzv. fikcia zamietavého rozhodnutia, hoci riadne písomné rozhodnutie povinná osoba nevydala. Platí to aj vtedy, ak povinná osoba sprístupnila iba niektoré požadované informácie, avšak o nesprístupnení zvyšných informácií nevydala v zákonnej lehote písomné rozhodnutie. V takom prípade vzniká fiktívne rozhodnutie o nesprístupnení zvyšných informácií, proti ktorému sa možno odvolať.

Inštitút fiktívneho rozhodnutia umožňuje žiadateľovi alebo žiadateľke domáhať sa napriek nečinnosti povinnej osoby svojho práva a podať proti fiktívnemu rozhodnutiu odvolanie, opravný prostriedok, resp. žalobu na súd. Povinným osobám však zákon o slobode informácií neumožňuje zostať nečinnými, naopak, výslovne im v § 18 ods. 2 ukladá povinnosť vždy vydať o nesprístupnení informácií písomné rozhodnutie. Spoliehanie sa na vznik fiktívneho rozhodnutia a **nečinnosť povinnej osoby je vždy porušením zákona (zo strany povinnej osoby). Túto skutočnosť mnohokrát potvrdili aj súdy.** Potvrdili tiež, že každé fiktívne rozhodnutie je nezákonné a musí byť odvolacím orgánom alebo súdom zrušené, pretože neobsahuje odôvodnenie (je "nepreskúmateľné").

Podľa rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 19 S 31/02 (publikované v zbierke súdnych rozhodnutí pod číslom Rs 37/2003) "*Ustanovenie § 19 ods. 3 zákona o slobode informácií (a rovnako aj ust. § 18 ods. 3 zákona o slobode informácií) treba vykladať tak, že nezbavuje správny orgán povinnosti riadne vykonať odvolacie (prvostupňové) konanie a následne vydať riadne rozhodnutie. Účelom zavedenia inštitútu fiktívneho rozhodnutia určite nebolo "legalizovať" nečinnosť povinných osôb pri rozhodovaní o žiadostiach podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Práve naopak, jeho účelom bolo poskytnúť ochranu tomu, kto sa obrátil so žiadosťou na povinnú osobu o sprístupnenie informácie, pred jej nečinnosťou. ... Súd dospel k záveru, že rozhodnutie žalovaného v zmysle § 19 ods. 3 ZSI treba považovať za nezákonné z dôvodu, že neobsahuje zákonom predpísané náležitosti. Predovšetkým neobsahuje odôvodnenie, z ktorého dôvodu je nepreskúmateľné, čo samo osebe je dôvodom pre zrušenie takéhoto rozhodnutia (§ 250j ods. 2 veta druhá O.s.p.). Nakoľko aj prvostupňové rozhodnutie povinnej osoby trpí nedostatkom dôvodov, bolo potrebné aj toto rozhodnutie považovať za nepreskúmateľné." Podobné dôvody uvádzajú aj napr. rozsudky Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 SŽ 91/01 (rozsudok publikovaný v časopise Zo súdnej praxe pod č. 45/2002) a sp. zn. 7 SŽ 180/01.*

3. Súdny nesprístupnil celý text súdneho rozhodnutia, ale nevydal o ich nesprístupnení písomné rozhodnutie o nesprístupnení informácií.

Komentár:

Podľa § 18 ods. 2 zákona o slobode informácií ak povinná osoba žiadateľovi nesprístupní úplne všetky požadované informácie, je o nesprístupnení informácií povinná vydať písomné rozhodnutie. Keďže podľa § 22 ods. 1 zákona o slobode informácií sa na konanie podľa zákona o slobode informácií použijú všeobecné predpisy o správnom konaní (ak zákon neustanovuje inak), toto písomné rozhodnutie o nesprístupnení informácií musí obsahovať základné náležitosti rozhodnutia stanovené v § 47 zákona o správnom konaní – výrok, odôvodnenie a poučenie o odvolaní.

Ak teda súd nesprístupní niektoré požadované informácie (napr. sprístupní iba výrok súdneho rozhodnutia), nesprístupnenie zvyšku súdneho rozhodnutia nemôže oznámiť iba obyčajným listom alebo e-mailom, ale o nesprístupnení informácií musí súd rozhodnúť riadnym rozhodnutím spĺňajúcim náležitosti zákona o správnom konaní.

Ak súdy nesprístupnenie časti požadovaných informácií oznámili iba obyčajným listom alebo e-mailom, dopustili sa porušenia zákona.

4. Súdny oznámili, že požadované súdne rozhodnutie nemajú k dispozícii a že vo veci rozhoduje iný súd, ale nepostúpili žiadosť o informácie tomuto súdu.

Komentár:

Podľa § 15 zákona o slobode informácií ak povinná osoba, ktorú žiadateľ požiadal o informácie, nemá požadované informácie k dispozícii, ale vie, kde možno požadovanú informáciu získať, postúpi žiadosť tej povinnej osobe, ktorá má požadované informácie k dispozícii. Ak to nevie, žiadosť o informácie odmietne písomným rozhodnutím z dôvodu, že požadovanú informáciu nemá k dispozícii. V rozhodnutí tiež musí uviesť, že nemá vedomosť, kde možno požadovanú informáciu získať.

Ak teda súd mal vedomosť, že požadované súdne rozhodnutie sa nachádza na inom súde, mal žiadosť o informácie postúpiť príslušnému inému súdu. **Postup, keď súd iba oznámi, že súdne rozhodnutie má k dispozícii iný súd, je porušením zákona.**

B. Komentár k jednotlivým dôvodom pre nesprístupnenie rozhodnutí uvádzaným súdmi

V nasledujúcej časti zosumarizujeme jednotlivé dôvody, ktorými súdy odôvodnili nesprístupnenie požadovaných súdnych rozhodnutí, a k týmto dôvodom pripojíme právny komentár.

1. Sprístupneniu súdneho rozhodnutia bráni ustanovenie § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií. Súdne rozhodnutie je informácia, ktorá sa týka rozhodovacej činnosti súdu a ktorá sa podľa § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií nesprístupňuje.

Komentár:

Podľa § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií *“Povinná osoba obmedzí sprístupnenie informácie alebo informáciu nesprístupní, ak ... sa týka rozhodovacej činnosti súdu vrátane medzinárodných súdnych orgánov, alebo orgánu činného v trestnom konaní podľa osobitných predpisov²⁴⁾ okrem informácie o rozhodnutí alebo o výsledku konania, ak jej sprístupnenie nezakazujú osobitné predpisy²⁴⁾”*. Poznámka k odkazu pod čiarou č. 24 znie: *“Napríklad Trestný poriadok, Občiansky súdny poriadok, zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.”*

Podľa tohto ustanovenia teda sprístupnenie požadovanej informácie nemôže byť odmietnuté z dôvodu, že sa týka rozhodovacej činnosti súdov, ak ide o informáciu “o rozhodnutí alebo o výsledku konania” a ak jej sprístupnenie nezakazujú osobitné predpisy. Ak sprístupnenie nezakazujú iné predpisy, zo zákona súdom vyplýva povinnosť na požiadanie poskytnúť informácie o rozhodnutí súdu alebo o výsledku súdneho konania.

Požadované kópie rozsudkov sú jednoznačne “informáciou o rozhodnutí”, ktorú možno v zmysle § 11 ods. 1 písm. d) zákona č. 211/2000 Z. z. sprístupniť. Obsah pojmu “rozhodnutie” definujú procesné kódexy upravujúce postup súdov napr. v občianskom súdnom konaní alebo v trestnom konaní. Podľa § 152 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku rozhoduje súd rozsudkom alebo uznesením. Rozsudok i uznesenie obsahujú okrem iných náležitostí výrok, odôvodnenie a poučenie o odvolaní, pričom tieto náležitosti musí mať rozhodnutie už pri vyhlásení. Podobne podľa § 162 a nasl. Trestného poriadku rozhodnutie súdu neobsahuje iba výrok rozhodnutia, ale aj ďalšie náležitosti. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že význam pojmu “rozhodnutie” nezahŕňa iba znenie výroku rozhodnutia, ale aj znenie odôvodnenia rozhodnutia, poučenia o odvolaní a iné zákonné náležitosti rozhodnutia. Rozhodnutím súdu nie je iba znenie výroku rozhodnutia, ale aj iné časti rozhodnutia.

“Informácia o rozhodnutí” je informácia o obsahu celého rozhodnutia, resp. o všetkých častiach rozhodnutia – napríklad aj o obsahu odôvodnenia rozhodnutia, o obsahu poučenia o odvolaní atď.

Zohľadniac význam pojmu "informácia" (informáciou je aj kópia dokumentu alebo akýkoľvek obsah nosiča informácií) môže ísť aj o celý text súdneho rozhodnutia alebo o kópiu súdneho rozhodnutia (celý dokument). "Informáciou o rozhodnutí" nie je teda iba znenie výroku rozhodnutia. Takýto výklad pojmu "informácia" vyplýva aj z čl. 2 ods. 3 Smernice 2003/98/ES o opakovanom použití informácií verejného sektora, ktorá je zákonom č. 211/2000 Z. z. transponovaná do právneho poriadku SR.

Na základe uvedeného možno urobiť záver, že zákon o slobode informácií ukladá súdom povinnosť sprístupniť na požiadanie aj celý text súdneho rozhodnutia (celý dokument). Z rozhodnutia je pritom potrebné vylúčiť zákonom chránené údaje (napr. utajované skutočnosti, osobné údaje).

Je potrebné poukázať aj na povinnosť vykladať ustanovenie § 11 ods. 1 písm. d) zákona č. 211/2000 Z. z. v súlade s ústavným právom na informácie podľa čl. 26 Ústavy SR. Podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu SR má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, pričom k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná právna norma (napr. II. ÚS 249/04, IV. ÚS 77/02). Toto právo je podľa Ústavného súdu SR súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

Povinnosť orgánov verejnej moci poskytovať informácie (právo na informácie od orgánov verejnej moci) možno obmedziť iba za podmienok stanovených v čl. 26 ods. 4 Ústavy SR. Podľa Ústavného súdu SR *"Tak ako ústavné právo každého vyhľadávať a šíriť informácie, aj ústavná povinnosť orgánov verejnej moci poskytovať každému informácie o svojej činnosti môžu byť obmedzené len zákonom, ak ide o opatrenie v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti (čl. 26 ods. 4 v spojení s čl. 13 ods. 2 ústavy)."* (I. ÚS 236/06)

Ústava SR v čl. 142 ods. 3 ustanovuje, že rozsudky sa vyhlasujú vždy verejne. Rovnako ustanovuje čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru. Verejnosť vyhlásenia rozsudku nemožno obmedziť ani zákonom. Široká verejnosť má teda možnosť zúčastniť sa vyhlásenia rozsudku vrátane jeho odôvodnenia.

Ústavný súd SR v náleze sp. zn. II. ÚS 28/96 vyslovil: *"K rozvoju demokracie v činnosti súdov prispieva kontrola rozhodovacej činnosti súdov verejnosťou, pretože táto činnosť je najdôležitejšia pre uplatňovanie práva, ochranu zákonom uznaných záujmov jednotlivca, dodržiavanie zákonnosti v činnosti orgánov výkonnej moci, ako aj pre rad ďalších otázok.*

Predpokladom verejnej kontroly nad uplatňovaním práva súdmi je znalosť konkrétnych konaní a rozhodnutí súdov a na ich základe vytváraná verejná mienka o kvalite uplatnenia práva súdmi."

Z čl. 26 Ústavy SR vyplýva verejnosti právo zaznamenávať si súdne konanie vrátane vyhlásenia rozsudku aj napríklad vyhotovovaním zvukového záznamu (napr. II. ÚS 28/96 alebo III. ÚS 169/03). Verejnosť má teda právo doslovne si zaznamenať celý obsah súdneho rozhodnutia vrátane jeho odôvodnenia.

Z vyššie uvedených skutočností možno vyvodiť záver, že "v demokratickej spoločnosti" nie je "nevyhnutné", aby boli texty súdnych rozhodnutí neverejné. Jednoznačne prevažujú hodnoty verejnosti súdnych rozhodnutí nad prípadnými záujmami nesprístupniť súdne rozhodnutia. Keďže teda neexistuje legitímny dôvod na obmedzenie ústavného práva na prístup k celému textu súdneho rozhodnutia, z Ústavy SR vyplýva právo na prístup k textom súdnych rozhodnutí. Ústavne konformný výklad ustanovenia § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií (resp. zákonnej formulácie "informácia o rozhodnutí") je taký, že na základe tohto ustanovenia treba sprístupniť aj celé texty súdnych rozhodnutí vrátane odôvodnenia a ďalších častí rozhodnutia. Potvrdením tohto záveru je napokon skutočnosť, že mnohé rozhodnutia sú už v súčasnosti zverejňované, pričom táto prax sa v žiadnom prípade nepovažuje za protiústavnú.

Pri sprístupňovaní súdnych rozhodnutí na základe zákona o slobode informácií otázku ochrany legitímnych záujmov rieši ustanovenie § 12 zákona, v zmysle ktorého sa zo sprístupňovaného dokumentu vylúčia informácie vymedzené v ustanoveniach § 8 až § 11 zákona (napríklad aj informácie, ktoré sa dotýkajú súkromia fyzickej osoby alebo osobné údaje). Tieto ustanovenia teda dostatočne zabezpečujú ochranu legitímnych záujmov pri sprístupňovaní súdnych rozhodnutí.

2. Možno sprístupniť iba "informáciu o výsledku konania" – teda výrok súdneho rozhodnutia.

Komentár:

Povinná osoba sa nemôže odvolávať na formuláciu "informácia o výsledku konania", ktorá sa nachádza v § 11 ods. 1 písm. d) zákona č. 211/2000 Z. z., pretože povinnosť súdu sprístupniť text rozsudku vyplýva z formulácie "informácia o rozhodnutí", ktorá sa taktiež nachádza v § 11 ods. 1 písm. d) zákona č. 211/2000 Z. z.

Ako už bolo uvedené vyššie, z rozsudku Najvyššieho súdu SR vyplýva, že súdy musia sprístupniť celý text rozhodnutia. Najvyšší súd SR v rozsudku sp. zn. 1

Sžo 184/2008 rozhodol: „Podľa názoru odvolacieho súdu pojem „informácia o rozhodnutí“ neobsahuje len informáciu o výroku rozhodnutia, ale umožňuje zahrnúť pod neho aj informáciu o celom obsahu rozhodnutia (napr. aj o obsahu odôvodnenia), z čoho možno vyvodiť, že **možno sprístupniť aj celý text rozhodnutia, resp. jeho kópiu**, za predpokladu súčasného splnenia podmienky stanovenej v § 12 zákona, t.j. že z takého rozhodnutia budú vylúčené zákonom chránené informácie.“

3. Podľa § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií v spojení v ustanovení § 155 ods. 1 prvá veta Občianskeho súdneho poriadku sa sprístupňuje iba výrok súdneho rozhodnutia.

Komentár:

Podľa § 155 ods. 1 prvá veta Občianskeho súdneho poriadku „Obsah rozhodnutia vo veci samej vysloví súd vo výroku rozsudku.“ Zo znenia ustanovenia je zrejmé, že v tomto ustanovení sa zákonodarca snažil vyjadriť, že vo výroku rozhodnutia je zachytený obsah samotného vôľového aktu súdu, kde súd vyjadruje to, akú alternatívu z tých, ktoré zvažoval, nakoniec vybral. Toto ustanovenie nemôže negovať viaceré ustanovenia tej istej hlavy, ktoré ustanovujú, že súčasťou súdneho rozhodnutia je aj odôvodnenie, poučenie o odvolaní a iné náležitosti. Pri uplatnení systematického výkladu založeného na posúdení logického kontextu všetkých ustanovení § 152 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku nemožno v súvislosti s rozhodnutím súdu konštatovať, že na základe § 155 ods. 1 prvá veta Občianskeho súdneho poriadku je „obsahom rozhodnutia“ iba výrok rozhodnutia. Navyše, celá štvrtá hlava tretej časti, ktorá obsahuje komplexnú úpravu všetkých náležitostí rozsudku i uznesenia súdu, má názov „rozhodnutie“, z čoho na základe argumentácie a rubrica možno tiež vyvodiť, že rozhodnutím je celý rozsudok a celé uznesenie, a nie iba ich výroky.

Formulácia charakterizujúca výrok rozhodnutia uvedená v § 155 ods. 1 prvá veta Občianskeho súdneho poriadku sa navyše nenachádza v Trestnom poriadku. Bol by preto neprijateľný záver, že v trestnom konaní je obsahom rozhodnutia aj odôvodnenie súdneho rozhodnutia, poučenie o odvolaní a ďalšie súčasti rozhodnutia, ale v občianskom súdnom konaní je obsahom rozhodnutia iba znenie výroku súdneho rozhodnutia. Po použití systematického výkladu zohľadnením celého kontextu právneho poriadku ako celku možno teda tiež prísť k záveru, že rozhodnutím je nielen výrok rozhodnutia, ale aj všetky ďalšie časti rozhodnutia.

4. Podľa § 44 Občianskeho súdneho poriadku môžu do súdneho spisu nazerat iba účastníci súdneho konania. Iné osoby môžu nazerat do spisu a robiť si kópie len s povolením súdu, ak sú pre to vážne dôvody a oprávnené záujmy účastníkov tým nemôžu byť dotknuté. Žiadateľ neuviedol dôvody, pre ktoré by súd mohol poskytnúť informácie podľa § 44 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku.

Komentár:

Podľa § 44 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku „Účastníci a ich zástupcovia majú právo nazerat do súdneho spisu a robiť si z neho výpisy, odpisy a fotokópie alebo požiadať súd o vyhotovenie fotokópií za úhradu vecných nákladov. To neplatí, ak ide o zápisnicu o hlasovaní alebo listiny obsahujúce utajované skutočnosti alebo chránené údaje podľa osobitných predpisov.“ Podľa § 44 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku „Niekomu inému než účastníkovi môže predseda senátu alebo samosudca povoliť nazerat do spisu a robiť si z neho výpisy a odpisy, ak sú pre to vážne dôvody a oprávnené záujmy účastníkov tým nemôžu byť dotknuté.“

Ustanovenie § 44 ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku je **osobitná úprava**, ktorá sa týka iba nazerania do spisu a vyhotovovania fotokópií zo spisu. Ustanovenie § 44 Občianskeho súdneho poriadku **sa netýka možnosti sprístupňovať informácie týkajúce sa rozhodovacej činnosti súdov na základe zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám** (tzv. všeobecného prístupu verejnosti k informáciám).

Ustanovenie § 44 Občianskeho súdneho poriadku neruší povinnosť sprístupňovať súdne rozhodnutie (text súdneho rozhodnutia po vylúčení zákonom chránených údajov) na základe zákona o slobode informácií **ani neobsahuje žiaden zákaz**, že žiadateľovi alebo žiadateľke podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám nemožno sprístupniť informáciu o rozhodnutí (rozsudok súdu).

Ustanovenia o nazeraní do súdneho spisu, príp. ustanovenia o doručovaní súdneho rozhodnutia účastníkom konania upravujú iný okruh právnych vzťahov (vzťahy medzi súdom a účastníkmi konania), a nie právne vzťahy medzi súdom a žiadateľmi o informácie na základe zákona o slobode informácií. Obe právne úpravy **sa uplatňujú súbežne** a každá sa týka iného okruhu osôb aj iného rozsahu sprístupňovaných informácií. Aj postavenie účastníka súdneho konania a postavenie žiadateľa o informácie je rozdielne. Žiadateľ podľa zákona o slobode informácií má právo na užší okruh informácií ako účastník súdneho konania. Účastník súdneho konania má napríklad prístup

aj kosobným údajom alebo iným údajom, ktoré sa nachádzajú v súdnom rozhodnutí alebo v spise a ktoré sú pre žiadateľa o informácie neprístupné (resp. musia byť zo súdneho rozhodnutia vylúčené).

Otázka, či ustanovenia o nazeraní do súdneho spisu alebo o doručovaní súdneho rozhodnutia účastníkom konania vylučujú aplikáciu zákona o slobode informácií, je analogická otázka, či ustanovenia o nazeraní do spisu zo správneho konania a o doručovaní správneho rozhodnutia účastníkom konania vylučujú aplikáciu zákona o slobode informácií. Aj Najvyšší správny súd ČR však jednoznačne konštatoval, že popri ustanoveniach týkajúcich sa účastníkov konania sa súbežne musí aplikovať aj zákon o slobode informácií. Najvyšší správny súd ČR v rozsudku sp. zn. 8 As 34/2005 zo dňa 28. marca 2006 (dostupné na www.nssoud.cz) uviedol: *"Zákon o svobodném přístupu k informacím tak představuje normu obecnou, což nevylučuje, aby určité otázky byly pro vymezený okruh právních vztahů a subjektů řešeny v jiných právních předpisech, např. v § 23 správního řádu jako v posuzované věci. ... Tento závěr ovšem nemůže vyloučit užší přístup (podle zákona o svobodném přístupu k informacím) k informacím obsaženým ve spise o správním řízení, není-li poskytnutí požadované informace zákonem omezeno."*

Napokon, aj z existencie a znenia § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií možno jednoznačne vyvodit, že úmyslom zákonodarcu bolo umožniť prístup k informáciám o rozhodnutí súdov všetkým žiadateľom a žiadateľkám, ktorí o informáciu o rozhodnutí (text súdneho rozhodnutia) požiadajú v zmysle zákona o slobode informácií, a nielen iba účastníkom a účastníčkam súdneho konania. Vyjadruje to formulácia v ustanovení § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií, ktorá znie, že sa sprístupní informácia *"o rozhodnutí alebo o výsledku konania, ak jej sprístupnenie nezakazujú osobitné predpisy"*.

Treba zohľadniť aj povinnosť vykladať právne predpisy v súlade s ústavou tak, aby bolo rešpektované ústavné právo na informácie. V súlade s ústavným právom na informácie preto treba vykladať aj vzájomný vzťah ustanovení § 44 Občianskeho súdneho poriadku a § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií.

5. Informácie týkajúce sa rozhodovacej činnosti možno získať len zo súdneho spisu, preto je ich sprístupnenie prísne viazané ustanovením § 69 zákona č. 301/2005 Z. z. (Trestného poriadku). Žiadateľ nie je osobou oprávnenou na sprístupnenie informácie z daného trestného spisu podľa tohto zákona.

Komentár:

Podľa § 69 ods. 1 Trestného poriadku *"Obvinený, obhajca, poškodený a zúčastnená osoba, splnomocnenec, ustanovený opatrovník, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník a súdny tajomník majú právo nazeráť do spisov s výnimkou zápisnice o hlasovaní a časti spisu obsahujúcej údaje o totožnosti chráneného svedka, ohrozeného svedka alebo svedka, ktorého totožnosť je utajená, a krycie údaje o totožnosti agenta, robiť si z nich výpisky a poznámky a obstarávať si na svoje trovy kópie spisov a ich častí; také trovy neuhrádza probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník a súdny tajomník. Také isté právo má zákonný zástupca obvineného, poškodeného a zúčastnenej osoby, ak tieto osoby sú pozbavené spôsobilosti na právne úkony alebo ich spôsobilosť na právne úkony je obmedzená. Iné osoby tak môžu urobiť so súhlasom predsedu senátu a v prípravnom konaní so súhlasom orgánu činného v trestnom konaní, len ak je to potrebné na uplatnenie ich práv."*

Ustanovenia Trestného poriadku obsahujú **úpravu, ktorá sa týka iba nazerania do spisu a vyhotovovania fotokópií zo spisu**. Tieto ustanovenia sa netýkajú sprístupňovania informácií týkajúcich sa rozhodovacej činnosti súdov na základe zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám (tzv. všeobecného prístupu verejnosti k informáciám).

Tieto ustanovenia **neobsahujú žiaden zákaz**, že žiadateľovi alebo žiadateľke podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám nemožno sprístupniť informáciu o rozhodnutí (rozsudok súdu). Bližšie pozri argumenty v komentári k bodu 4, ktoré platia aj pre ustanovenia o nazeraní do spisu v trestnom konaní.

6. Podľa § 158 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku nemožno informácie poskytnúť, pretože rozsudok sa doručuje iba účastníkom konania.

Komentár:

Podľa § 158 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku *"Rovnopis písomného vyhotovenia rozsudku sa doručuje účastníkom, prípadne ich zástupcom do vlastných rúk."* Ustanovenie sa však vzťahuje iba na doručovanie rozsudku účastníkom alebo účastníčkam súdneho konania a netýka sa možnosti sprístupnenia súdneho rozhodnutia na základe zákona o slobode informácií. Ustanovenie § 158 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku neobsahuje zákaz sprístupniť rozsudok na základe zákona o slobode informácií. Bližšie pozri argumenty v komentári k bodu 4, ktoré analogicky platia aj pre ustanovenie o doručovaní rozsudku účastníkom a účastníčkam konania.

7. Podľa § 173 ods. 1 Trestného poriadku nemožno žiadateľovi požadovaný rozsudok doručiť, pretože sa doručuje len osobám, ktoré presne určuje zákon.

Komentár:

Podľa § 173 ods. 1 Trestného poriadku *“Rovnopis rozsudku sa doručí obžalovanému, prokurátorovi, poškodenému, ktorý uplatnil nárok na náhradu škody, zúčastnenej osobe, a to aj keď boli pri vyhlásení rozsudku prítomní.”* Podľa § 173 ods. 2 Trestného poriadku *“Ak má obžalovaný obhajcu alebo zákonného zástupcu, doručí sa rovnopis rozsudku aj jemu.”* Podľa § 173 ods. 3 Trestného poriadku *“U mladistvého obžalovaného sa rovnopis rozsudku doručí vždy aj štátnemu orgánu starostlivosti o mládež a zákonnému zástupcovi, s ktorým obžalovaný žije spoločne v domácnosti.”* Podľa § 173 ods. 4 Trestného poriadku *“Ak má zúčastnená osoba alebo poškodený zákonného zástupcu, doručí sa rovnopis rozsudku len zákonnému zástupcovi; ak majú splnomocnenca, doručí sa len splnomocnencovi.”* Podľa § 173 ods. 5 Trestného poriadku *“Ak bola prijatá ponúknutá záruka, doručí sa rovnopis rozsudku aj tomu, kto záruku ponúkol.”*

Ustanovenia, na ktoré sa súd odvoláva, sa týkajú iba doručovania originálneho vyhotovenia rozsudku určeným osobám na základe povinnosti vyplývajúcej z Trestného poriadku. Ustanovenie § 173 sa vôbec netýka povinnosti súdu sprístupňovať informácie (a teda aj súdne rozhodnutia) na základe zákona o slobode informácií. Ustanovenie § 173 neruší povinnosť poskytovať informácie o rozhodnutí (napr. text súdneho rozhodnutia po vylúčení zákonom chránených údajov) na základe zákona o slobode informácií a ani nezakazuje poskytovanie súdnych rozhodnutí iným osobám na základe zákona o slobode informácií. Bližšie pozri argumenty v komentári k bodu 4, ktoré analogicky platia aj pre ustanovenie o doručovaní rozsudku osobám, ktoré určuje zákon.

Skutočnosť, že ustanovenia Trestného poriadku o doručovaní rozhodnutia určitým osobám neznamenaajú „zákaz“ sprístupnenia rozhodnutia žiadateľom o informácie na základe zákona o slobode informácií, potvrdil aj Najvyšší súd SR v rozsudku sp. zn. 1 Sžo 184/2008, kde uviedol: *„Odvolací súd sa stotožňuje s názorom, že z obsahu ustanovenia § 215 ods. 5 TP nevyplýva zákaz „sprístupnenia“ uznesenia ozastavení trestného stíhania iným osobám ako v ňom vymedzeným, pretože toto ustanovenie len upravuje okruh osôb, ktorým sa predmetné uznesenie musí z procesno-právnych dôvodov doručiť.“*

8. Inštrukcia 21/2005 Ministerstva spravodlivosti SR č. 665/2005-53 presne stanovuje, ktoré rozhodnutia Ministerstvo spravodlivosti SR zverejňuje na stránkach internetu a ktoré sú zo zverejnenia na internete vylúčené. Požadované rozhodnutie sa týka agendy (správneho súdnictva), ktorá je podľa prílohy č. 1 k inštrukcii vylúčená zo zverejňovania na internete.

Komentár:

Inštrukcia 21/2005 Ministerstva spravodlivosti SR č. 665/2005-53 o zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete sa týka iba zverejňovania súdnych rozhodnutí na internetovej stránke. **Inštrukcia MS SR sa netýka sprístupňovania súdnych rozhodnutí postupom podľa zákona o slobode informácií.** Zo znenia Inštrukcie vôbec nevyplýva, že rozsudky, ktoré sa podľa inštrukcie nemusia zverejňovať na internetovej stránke, nemožno sprístupniť na žiadosť na základe zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám.

Navyše, na základe Inštrukcie Ministerstva spravodlivosti SR nemožno odoprieť prístup k požadovaným informáciám na základe zákona o slobode informácií.

Podľa čl. 13 ods. 2 Ústavy SR *“Medze základných práv a slobôd možno upraviť za podmienok ustanovených touto ústavou **len zákonom.**”* Podľa čl. 26 ods. 2 Ústavy SR základné právo na informácie môže byť obmedzené **iba zákonom.** Podľa nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 236/06 *“Tak ako ústavné právo každého vyhľadávať a šíriť informácie, aj ústavná povinnosť orgánov verejnej moci poskytovať každému informácie o svojej činnosti môžu byť obmedzené **len zákonom,** ak ide o opatrenie v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti (čl. 26 ods. 4 v spojení s čl. 13 ods. 2 ústavy).”*

Zákon č. 211/2000 Z. z. neobsahuje žiadne ustanovenie, podľa ktorého by bolo možné nesprístupniť informácie iba na základe inštrukcie alebo iného pokynu, resp. usmernenia Ministerstva spravodlivosti SR alebo iného orgánu verejnej správy. Zákon č. 211/2000 Z. z. ani Ústava SR neumožňujú, aby Ministerstvo spravodlivosti SR nad rámec zákona č. 211/2000 Z. z. ustanovilo ďalšie kategórie informácií, ktoré sa nebudú verejnosti sprístupňovať. Znenie Inštrukcie Ministerstva spravodlivosti SR č. 665/2005-53 o zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete nie je preto dôvodom na nesprístupnenie požadovaných rozsudkov v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z., ani ústavným dôvodom pre nesprístupnenie požadovaných informácií.

9. Na základe amnestie prezidenta republiky bol uložený trest amnestovaný a na páchatela sa hľadí, akoby nebol odsúdený. Od odsúdenia navyše uplynulo viac ako 10 rokov. Preto súd nemôže súdne rozhodnutie poskytnúť.

Komentár:

Zákon o slobode informácií nerozlišuje súdne rozhodnutia, ktorými bol páchatel odsúdený a následne amnestovaný. Informačná povinnosť v zmysle § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií sa vzťahuje aj na takéto súdne rozhodnutia.

10. Pokiaľ ide o zaslanie trestného rozsudku súdu, súdy nie sú povinnou osobou v zmysle § 2 zákona o slobode informácií.

Komentár:

V zmysle § 2 ods. 1 zákona o slobode informácií sú súdy ako "štátne orgány" osobami povinnými poskytovať informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám (teda sú tzv. povinnými osobami). Ustanovenie § 2 zákona o slobode informácií nehovorí nič o tom, že by boli trestné rozsudky vylúčené z pôsobnosti zákona o slobode informácií a že sa na ne nevzťahuje informačná povinnosť.

11. Súd neposkytne informácie v súlade s ustanovením § 92 zákona o sudcoch a prísediacich a zákona o ochrane osobných údajov.

Komentár:

Podľa § 92 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich "*Ochranu osobných údajov sudcu zabezpečuje osobný úrad sudcu.14a)*" Podľa § 92 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich "*Ochranu osobných údajov uvedených v majetkových priznaniach sudcov zabezpečuje súdna rada.14a)*" Poznámka k odkazu pod čiarou č. 14a znie: "14a) Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov."

Ako z citovaného ustanovenia vyplýva, ustanovenie § 92 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich sa vzťahuje iba na ochranu osobných údajov sudcu a ochranu osobných údajov uvedených v majetkových priznaniach sudcov. Súdne rozhodnutia však neobsahujú osobné údaje sudcov. Nemožno preto nesprístupnenie súdneho rozhodnutia odôvodňovať ustanovením § 92 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich.

V súvislosti s otázkou ochrany osobných údajov účastníkov a účastníčok konania platí, že zákon o slobode informácií je založený na zásade "čo nie je tajné, je verejné". Inak povedané, požadované informácie musia byť sprístupnené, okrem tých, ktoré zákon zo sprístupnenia vylučuje. Tento základný

princíp je vyjadrený v § 3 ods. 1 zákona o slobode informácií formuláciou "*Každý má právo na prístup k informáciám, ktoré majú povinné osoby k dispozícii*" a v § 12 zákona o slobode informácií formuláciou "*Všetky obmedzenia práva na informácie vykonáva povinná osoba tak, že sprístupní požadované informácie ... po vylúčení tých informácií, pri ktorých to ustanovuje zákon.*" Znamená to, že ak text súdneho rozhodnutia obsahuje osobné údaje fyzických osôb, je potrebné ich z rozhodnutia vylúčiť (napr. začierniť), avšak zvyšok rozhodnutia v zmysle § 12 zákona o slobode informácií je súd povinný sprístupniť.

12. Pred vybavením žiadosti o informácie súd vyžaduje, aby mu žiadateľ o informácie oznámil, na aké účely budú použité údaje uvedené v rozsudku, alebo aby uviedol aspoň meno a priezvisko osoby, ktorej sa má odsúdenie týkať, alebo dôvod záujmu o sprístupnenie informácie.

Komentár:

V zmysle § 3 ods. 3 zákona o slobode informácií sa informácie sprístupňujú bez preukázania právneho alebo iného dôvodu alebo záujmu, pre ktorý sa informácia požaduje.

Zákon o slobode informácií teda nevyžaduje, aby v prípade, že žiadateľ žiada súd o sprístupnenie informácií o rozhodnutí, uviedol meno a priezvisko osoby, ktorej sa má odsúdenie týkať, dôvod svojho záujmu alebo účel použitia informácií. Súd musí vybaviť žiadosť o informácie aj bez toho, aby žiadateľ tieto informácie uviedol.

VŠEOBECNÉ ZÁVERY A ODPORÚČANIA

Všeobecné závery monitoringu

1.

Z vykonaného monitoringu vyplýva, že súdy postupovali inak voči individuálnym žiadateľkám než voči občianskemu združeniu. V prípade, ak o sprístupnenie súdneho rozhodnutia požiadala fyzická osoba a jej žiadosť o informácie zároveň neobsahovala právne argumenty, viac ako polovica súdov neposkytla požadované súdne rozhodnutie alebo poskytla iba jeho časť (napr. výrok rozhodnutia).

V prípade, ak o sprístupnenie súdneho rozhodnutia požiadalo občianske združenie a jeho žiadosť o informácie obsahovala aj pomerne rozsiahlu právnu argumentáciu, pričom k nej boli priložené aj fotokópie dvoch rozhodnutí Ministerstva spravodlivosti SR podporujúcich sprístupnenie súdnych rozhodnutí, väčšina súdov mu požadované súdne rozhodnutia sprístupnila.

Z tohto porovnania možno vyvodiť, že predtým, ako súdy dostali právnu argumentáciu a rozhodnutia ministerstva spravodlivosti, väčšina súdov nemala jasno v otázke, či možno súdne rozhodnutie sprístupniť na základe žiadosti podľa zákona o slobode informácií, a preto sa rozhodla požadované súdne rozhodnutie nesprístupniť.

2.

Z výsledkov monitoringu vyplýva aj to, že viaceré súdy nie sú stále pripravené alebo nie sú ochotné vybavovať žiadosti podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobode informácií.

V rámci 1. fázy monitoringu až 8 súdov na žiadosť o informácie vôbec nezareagovalo. Dopustili sa tým porušenia zákona. Súdy majú povinnosť sprístupňovať informácie na základe žiadosti už od roku 2001, keď zákon o slobode informácií nadobudol účinnosť. V prípade, ak o informácie požiadalo občianske združenie (v rámci 2. fázy monitoringu), na žiadosť nezareagovali 4 súdy.

Skutočnosť, že v rámci 1. fázy monitoringu 14 súdov odpovedalo na žiadosť o informácie po zákonnej lehote, čím sa tiež dopustilo porušenia zákona, zase nasvedčuje tomu, že organizácia práce týchto súdov nie je dostatočne efektívna.

Odporúčania k sprístupňovaniu súdnych rozhodnutí

Základné odporúčania týkajúce sa dôvodov nesprístupnenia súdnych rozhodnutí

1.

“Informáciou o rozhodnutí”, ktorá sa musí podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobode informácií sprístupniť, je celý obsah súdneho rozhodnutia (vrátane výroku, odôvodnenia a poučenia o odvolaní), nielen výrok súdneho rozhodnutia.

2.

Súd musí sprístupniť súdne rozhodnutie žiadateľovi alebo žiadateľke o informácie aj v tom prípade, ak nie je účastníkom či účastníčkou súdneho konania. Súd však pritom vylúči z rozhodnutia chránené údaje (napr. osobné údaje, utajované skutočnosti). Ani skutočnosť, že podľa zákona sa súdne rozhodnutie doručuje iba účastníkom konania, alebo že iba určité osoby sú oprávnené nazerať do súdneho spisu, neznamená, že súd nemusí sprístupniť súdne rozhodnutie na základe zákona č. 211/2000 Z. z. o slobode informácií.

3.

Inštrukcia Ministerstva spravodlivosti SR o zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete neruší povinnosť sprístupňovať súdne rozhodnutia na základe žiadosti podľa zákona o slobode informácií.

Odporúčania k procesnému postupu súdov pri vybavovaní žiadostí o sprístupnenie súdnych rozhodnutí

1.

Súd je inštitúciou povinnou sprístupňovať informácie podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobode informácií. Musí preto dodržiavať zákonný postup vybavovania žiadostí o informácie stanovený zákonom o slobode informácií – a to aj pri žiadostiach o sprístupnenie súdnych rozhodnutí.

2.

Súd musí vybaviť žiadosť o sprístupnenie súdneho rozhodnutia v zákonnej lehote (základná dĺžka lehoty je 8 pracovných dní). Ak súd niektoré požadované informácie nesprístupní, musí o nesprístupnení týchto informácií vydať písomné rozhodnutie obsahujúce odôvodnenie, prečo neboli konkrétne informácie sprístupnené. Prax súdov sprístupňovať napr. iba výrok rozhodnutia bez toho, aby vydali písomné rozhodnutie

o nesprístupnení zvyšnej časti súdneho rozhodnutia (v ktorom by nesprístupnenie tejto zvyšnej časti dostatočne odôvodnili), je porušením zákona.

3.

Ak súd nemá požadované súdne rozhodnutie k dispozícii, ale vie, že ho má k dispozícii iná inštitúcia, musí žiadosť o informácie postúpiť tejto inštitúcii a informovať žiadateľa alebo žiadateľku o postúpení žiadosti o informácie. Ak nevie o tom, že by požadované súdne rozhodnutie mala nejaká inštitúcia k dispozícii, musí vydať rozhodnutie o nesprístupnení informácie.

4.

Niektoré súdy poskytli výpis textu súdneho rozhodnutia zverejneného v systéme JASPI namiesto požadovanej fotokópie alebo skenu originálneho vyhotovenia rozhodnutia. Výpis textu rozhodnutia nie je však tou istou informáciou ako fotokópia alebo sken originálu rozhodnutia, pretože napr. fotokópia originálu obsahuje aj vizuálnu informáciu potvrdzujúcu autenticitu textu rozhodnutia. Iba samotný výpis textu súdneho rozhodnutia zo systému JASPI autenticitu textu nezaručuje.

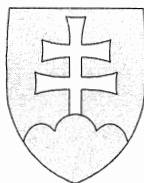
PRÍLOHY

**Rozhodnutie Ministerstva spravodlivosti SR
č. 25766/2008-52 zo dňa 1. decembra 2008**

**Rozhodnutie Ministerstva spravodlivosti SR
č. 22588/2009-52 zo dňa 2. februára 2009**

2. 12. 2008

MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROZHODNUTIE

Číslo: 25766/2008-52

Bratislava: 1 DEC. 2008

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky vo veci odvolania pani PhDr. Šarloty Pufflerovej CSc. výkonnej riaditeľky občianskeho združenia Občan a demokracia, Ul. 29. augusta 811 09 Bratislava (ďalej aj „žiadateľ“) proti rozhodnutiu Krajského súdu v Bratislave Spr. 6044/2008 zo dňa 23. októbra 2008, ktorým sa jej žiadosti o sprístupnenie informácie v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o slobode informácií“) nevyhovelo, nasledovne

rozhodlo:

V zmysle § 19 ods. 2 zákona o slobode informácií odvolaniu žiadateľa vyhovuje, mení rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave č. k. Spr. 6044/2008 – 2 z 23. októbra 2008 o zamietnutí poskytnutia informácií a prikazuje Krajskému súdu v Bratislave poskytnúť žiadateľovi požadovanú informáciu.

Odôvodnenie:

Krajskému súdu v Bratislave bola 20. októbra 2008 doručená žiadosť pani PhDr. Šarloty Pufflerovej CSc. výkonnej riaditeľky občianskeho združenia Občan a demokracia o sprístupnenie informácie v zmysle zákona o slobode informácií,

v ktorej žiadala Krajský súd v Bratislave o sprístupnenie rozsudku č. k. 1S 233/2007 vo forme fotokópie.

Krajský súd v Bratislave s poukazom na ustanovenie § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií v spojení s ustanovením § 44 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“ a v nadväznosti na inštrukciu 21/2005 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 665/2005 – 53 zo dňa 28. novembra 2005 o zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete (ďalej len Inštrukcia MS SR“), žiadosti nevyhovel.

Podľa právneho názoru krajského súdu sa všetky požadované informácie žiadateľovi sprístupňujú na základe osobitného predpisu, podľa ustanovenia § 44 OSP, podľa ktorého do súdnych spisov môžu nahliadať a robiť si výpisy osoby, ktoré sú účastníkom konania, iné osoby len vtedy, ak na to existuje dôvod a predseda senátu (zákonný sudca) dal na to súhlas.

Krajský súd sa pri rozhodovaní tiež opiera o inštrukciu 21/2005 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 665/2005 – 53 zo dňa 28. novembra 2005 o zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete (ďalej len Inštrukcia MS SR“) ktorá stanovuje presne, ktoré rozhodnutia sa zverejňujú na internete a ktoré sú zo zverejnenia vylúčené. Predmetná vec, pri ktorej žiadateľ požadoval zaslanie fotokópie rozsudku, bola vedená v registri „S“ (správne súdnictvo), čo je agenda vylúčená v zmysle prílohy č. 1 vyššie uvedenej inštrukcie zo zverejnenia na internete.

Krajskému súdu v Bratislave bolo 13. novembra 2008 doručené odvolanie žiadateľa o poskytnutie informácie proti rozhodnutiu o nesprístupnení informácie, v ktorom poukazujúc na ustanovenie § 11 ods. 1 písm. d) zákona o informáciách a čl. 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru žiadal, aby odvolací orgán napadnuté rozhodnutie zrušil a vrátil vec Krajskému súdu na nové konanie.

Ministerstvo spravodlivosti ako odvolací orgán v zmysle § 19 ods. 2 zákona o slobode informácií, preskúmalo predmetné rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave v celom rozsahu a dospelo k nasledovnému záveru:

Podľa § 11 ods. 1 písm. d) zákona o informáciách povinná osoba nesprístupní informáciu, ak sa týka rozhodovacej činnosti súdu vrátane medzinárodných súdnych orgánov, alebo orgánu činného v trestnom konaní podľa osobitných predpisov, okrem informácie o rozhodnutí alebo o výsledku konania, ak jej sprístupnenie nezakazujú osobitné predpisy. Z odkazu vyplýva, že za osobitné predpisy sa môžu považovať najmä Trestný poriadok, Občiansky súdny poriadok, zákon č. 757/2004 Z.

z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov. Žiadne z ustanovení týchto predpisov nezakazuje sprístupnenie požadovanej informácie.

Z citovaného ustanovenia § 11 ods. 1 písm. d) zákona o informáciách vyplýva, že jeho zámerom je vymedziť okruh informácií, ktoré povinná osoba nesprístupní a ktoré je povinná žiadateľovi poskytnúť. V tomto prípade sa žiadosť týkala konkrétneho súdneho konania, pričom sa jedná o žiadosť o oznámenie výsledku konania, teda informáciu podliehajúcu režimu ustanovení zákona o informáciách.

Ustanovenie § 44 OSP, na ktoré sa vo svojom rozhodnutí o nesprístupnení informácie Krajský súd v Bratislave odvolával upravuje nazeranie do spisov a vyhotovovanie fotokópií zo spisu, netýka sa však sprístupňovania informácií o výsledku konania, ktoré je výslovne upravené v ustanovení § 11 ods. písm. d) zákona o informáciách. Obdobne to platí pre inštrukciu 21/2005 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 665/2005 – 53 o zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete, ktorá ako vypovedá aj jej názov, sa týka hromadného zverejňovania rozhodnutí súdov na internete, nie individuálne poskytovaných informácií na základe žiadosti o poskytnutie informácie.

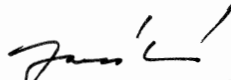
Podľa článku 9 ods. 4 tretia veta Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (ďalej len „Aarhuský dohovor“) „Rozhodnutia súdov, a kedykoľvek je to možné aj iných orgánov, budú verejne prístupné“. Toto ustanovenie sa vzťahuje na všetky rozhodnutia súdov vo všetkých konaniach uvedených v čl. 9 ods. 1 Aarhuského dohovoru, t. j. súdne konania týkajúce sa žiadostí o sprístupnenie informácií o životnom prostredí, súdne konania o preskúmaní rozhodnutí alebo postupov správnych orgánov pri povoľovaní činností, ktoré môžu mať významný vplyv na životné prostredie alebo súdne konania, v ktorých boli napadnuté akékoľvek úkony (napr. rozhodnutia) alebo postupy orgánov verejnej moci alebo súkromných osôb, ktoré sú v rozpore s vnútroštátnym právom v oblasti životného prostredia. Vo všetkých týchto prípadoch musia byť rozhodnutia súdov verejne prístupné.

Národná rada SR vyslovila súhlas s Aarhuským dohovorom uznesením č. 1840 z 23. septembra 2005, Aarhuský dohovor je ratifikovaný a zverejnený zbierke zákonov pod č. 43/2006 Z. z. a považuje sa za medzinárodnú zmluvu o ľudských právach podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR, ktorá má prednosť pred zákonmi a ktorá je záväzná pre všetky orgány verejnej moci.

Z predložených podkladov vyplýva, že v predmetnej veci sa jedná o rozsudok Krajského súdu v Bratislave vydaný v konaní vedenom pod sp. zn. 1S 233/2007, ktorý sa týka preskúmania rozhodnutia orgánu verejnej správy v oblasti životného prostredia a teda v zmysle ustanovení Aarhuského dohovoru by mal byť verejne prístupný.

S poukazom na všetky vyššie uvedené skutočnosti Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky dospelo k záveru, že rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave o neprístupnení žiadanej informácie č. k. Spr. 6044/2008 z 23. októbra 2008 vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, a z toho dôvodu rozhodlo tak, ako je uvedené vo výrokovej časti rozhodnutia.

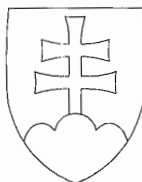
P o u č e n i e : Proti rozhodnutiu sa nemožno odvolať. Rozhodnutie je preskúmateľné súdom.

JUDr. Renáta Janáková
poverená riadením
sekcie civilného práva

Vážená pani
PhDr. Šarlota Pufflerová CSc.
výkonná riaditeľka
Občianske združenie „Občan a demokracia“
Ul. 29. augusta 38
811 09 Bratislava 1

MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROZHODNUTIE

Číslo: 22588/2009-52

Bratislava: - 2. FEB. 2009

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky vo veci odvolania pani PhDr. Šarloty Pufflerovej CSc. výkonnej riaditeľky občianskeho združenia Občan a demokracia, Ul. 29. augusta 811 09 Bratislava (ďalej aj „žadateľ“) proti rozhodnutiu Krajského súdu v Bratislave Spr. 6057/2008 zo dňa 23. decembra 2008, ktorým sa jej žiadosti o sprístupnenie informácie v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o slobode informácií“) nevyhovelo, nasledovne

rozhodlo:

V zmysle § 19 ods. 2 zákona o slobode informácií odvolaniu žiadateľa vyhovuje, mení rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave č. k. Spr. 6057/2008 – 5 z 23. decembra 2008 o zamietnutí poskytnutia informácií a prikazuje Krajskému súdu v Bratislave poskytnúť žiadateľovi požadovanú informáciu.

Odôvodnenie:

Krajskému súdu v Bratislave bola 12. decembra 2008 doručená žiadosť pani PhDr. Šarloty Pufflerovej CSc. výkonnej riaditeľky občianskeho združenia Občan a demokracia o sprístupnenie informácie v zmysle zákona o slobode informácií,

v ktorej žiadala Krajský súd v Bratislave o sprístupnenie rozsudku č. k. 3Sp 84/2005 - 24 vo forme fotokópie s vylúčením zákonom chránených údajov.

Krajský súd v Bratislave s poukazom na ustanovenie § 11 ods. 1 písm. d) zákona o slobode informácií v spojení s ustanovením § 44 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“ a v nadväznosti na inštrukciu 21/2005 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 665/2005 – 53 zo dňa 28. novembra 2005 o zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete (ďalej len Inštrukcia MS SR“), žiadosti nevyhovel.

Podľa právneho názoru krajského súdu sa všetky požadované informácie žiadateľovi sprístupňujú na základe osobitného predpisu, podľa ustanovenia § 44 OSP, podľa ktorého do súdnych spisov môžu nahliadať a robiť si výpisy osoby, ktoré sú účastníkom konania, iné osoby len vtedy, ak na to existuje dôvod a predseda senátu (zákonný sudca) dal na to súhlas.

Krajský súd sa pri rozhodovaní opiera o inštrukciu 21/2005 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 665/2005 – 53 zo dňa 28. novembra 2005 o zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete (ďalej len Inštrukcia MS SR“) ktorá stanovuje presne, ktoré rozhodnutia sa zverejňujú na internete a ktoré sú zo zverejnenia vylúčené. Predmetná vec, pri ktorej žiadateľ požadoval zaslanie fotokópie rozsudku, bola vedená v registri „S“ (správne súdnictvo), čo je agenda vylúčená v zmysle prílohy č. 1 vyššie uvedenej inštrukcie zo zverejnenia na internete.

Krajskému súdu v Bratislave bolo 15. januára 2009 doručené odvolanie žiadateľa o poskytnutie informácie proti rozhodnutiu o nesprístupnení informácie, v ktorom poukazujúc na ustanovenie § 11 ods. 1 písm. d) zákona o informáciách žiadal, aby odvolací orgán napadnuté rozhodnutie zrušil a vrátil vec Krajskému súdu na nové konanie.

Ministerstvo spravodlivosti ako odvolací orgán v zmysle § 19 ods. 2 zákona o slobode informácií, preskúmalo predmetné rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave v celom rozsahu a dospelo k nasledovnému záveru:

Podľa § 11 ods. 1 písm. d) zákona o informáciách povinná osoba nesprístupní informáciu, ak sa týka rozhodovacej činnosti súdu vrátane medzinárodných súdnych orgánov, alebo orgánu činného v trestnom konaní podľa osobitných predpisov, okrem informácie o rozhodnutí alebo o výsledku konania, ak jej sprístupnenie nezakazujú osobitné predpisy. Z odkazu vyplýva, že za osobitné predpisy sa môžu považovať najmä Trestný poriadok, Občiansky súdny poriadok, zákon č. 757/2004 Z.

z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov. Žiadne z ustanovení týchto predpisov nezakazuje sprístupnenie požadovanej informácie.

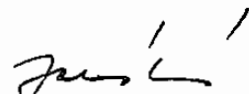
Z citovaného ustanovenia § 11 ods. 1 písm. d) zákona o informáciách vyplýva, že jeho zámerom je vymedziť okruh informácií, ktoré povinná osoba nesprístupní a ktoré je povinná žiadateľovi poskytnúť. V tomto prípade sa žiadosť týkala konkrétneho súdneho konania, pričom sa jedná o žiadosť o oznámenie výsledku konania, teda informáciu podliehajúcu režimu ustanovení zákona o informáciách.

Ustanovenie § 44 OSP, na ktoré sa vo svojom rozhodnutí o nesprístupnení informácie Krajský súd v Bratislave odvolával upravuje nazeranie do spisov a vyhotovovanie fotokópií zo spisu, netýka sa však sprístupňovania informácií o výsledku konania, ktoré je výslovne upravené v ustanovení § 11 ods. písm. d) zákona o informáciách. Obdobne to platí pre inštrukciu 21/2005 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 665/2005 – 53 o zverejňovaní súdnych rozhodnutí na internete, ktorá ako vypovedá aj jej názov, sa týka hromadného zverejňovania rozhodnutí súdov na internete, nie individuálne poskytovaných informácií na základe žiadosti o poskytnutie informácie.

S poukazom na všetky vyššie uvedené skutočnosti Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky dospelo k záveru, že rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave o nesprístupnení žiadanej informácie Spr. 6057/2008 - 5 z 23. decembra 2008 vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, a z toho dôvodu rozhodlo tak, ako je uvedené vo výrokovej časti rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti rozhodnutiu sa nemožno odvolať. Rozhodnutie je preskúmateľné súdom.

JUDr. Renáta Janáková
poverená riadením
sekcie civilného práva

Vážená pani
PhDr. Šarlota Pufflerová CSc.
výkonná riaditeľka
Občianske združenie „Občan a demokracia“
Ul. 29. augusta 38
811 09 Bratislava

Informácia o združení

Občan, demokracia a zodpovednosť

Občianske združenie **Občan, demokracia a zodpovednosť** (ďalej len „ODZ“ - do decembra 2009 Občan a demokracia) je nezávislá mimovládna nezisková organizácia s celoslovenskou pôsobnosťou, založená v roku 1992. Presadzuje ideu a hodnoty otvorenej spoločnosti, ktorá stojí na občianskej zodpovednosti a zodpovednosti verejnej moci, ktorá rešpektuje ľudské a občianske práva.

Vo svojej činnosti ODZ usiluje o pozitívne zmeny v spoločnosti pre optimálnu realizáciu právneho štátu, a to na všetkých úrovniach – od informovanosti širokej verejnosti cez demokratickú diskusiu a neustály partnerský dialóg verejnej moci a občanov/občianok až po systémové zmeny v riadení spoločnosti.

ODZ vytvára nezávislý priestor pre aktivity zamerané na občiansku participáciu a rozširovanie právneho vedomia v otázkach vzťahu orgánov verejnej moci a občianskej verejnosti, na poskytovanie právnej pomoci a obhajovanie ľudských práv i občianskych záujmov v prípadoch ich porušovania, ako aj na aktívne zapojenie občanov a občianok do rozhodovania o veciach verejných. Prednostne sa zameriava na presadzovanie práva všetkých na ľudskú dôstojnosť, ochranu pred diskrimináciou a na práva žien.

Významnú časť aktivít ODZ tvorí účasť na tvorbe zákonov a iných právnych predpisov, vydávanie vzdelávacích a metodických publikácií pre širokú odbornú i laickú verejnosť, organizovanie rôznych diskusných, tréningových a vzdelávacích podujatí i akreditovaných kurzov, monitorovanie činnosti a štátnych a samo-správnych inštitúcií, spolupráca s nimi ako aj s médiami z hľadiska dodržiavania ľudských práv, zavádzania a využívania antidiskriminačnej legislatívy a presadzovania rodovej rovnosti.

Pri realizácii svojich aktivít ODZ spolupracuje s odborníkmi a odborníčkami z oblasti psychológie, práva, politológie, žurnalistiky, sociológie a sociálnej práce a ďalších oblastí, ako aj s reprezentantmi a reprezentantkami rôznych profesií z prostredia súdnictva, školstva, policajného zboru i mimovládnych organizácií, so študentmi a študentkami spoločenských vied a ľuďmi z menšinových komunít.

Ďalšie informácie a kontakt:

Občan, demokracia a zodpovednosť
Ul. 29. augusta 38, 811 09 Bratislava
tel./fax: 02-5292 0426, 5292 5568
e-mail: oad@oad.sk
www.oad.sk